

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Osobní bankrot a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka
Personal Bankruptcy and its Economic and Social Impact on the Debtor

Student:	Bc. Tereza Masiariková
Vedoucí diplomové práce:	doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2015

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Tereza Masiariková**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Téma: **Osobní bankrot a jeho ekonomický a sociální dopad na dlužníka**
Personal Bankruptcy and its Economic and Social Impact on the Debtor

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické aspekty oddlužení
 3. Ekonomický a sociální dopad na dlužníky
 4. Analýza a vyhodnocení ekonomické a sociální situace dlužníků
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

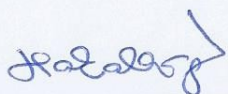
- KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 2.* vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2.
KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají.* Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.
RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo.* Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

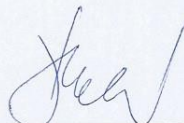
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 25.04.2015

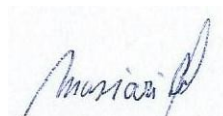
Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 24. 4. 2015

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Masiariková', is written over a light blue rectangular background.

Bc. Tereza Masiariková

Obsah

1	ÚVOD	5
2	TEORETICKÉ ASPEKTY ODDLUŽENÍ	7
2.1	Vývoj právní úpravy insolvenčního zákona	7
2.2	Insolvenční zákon	8
2.2.1	Novela insolvenčního zákona 2014.....	10
2.3	Insolvenční rejstřík	10
2.4	Insolvenční řízení	11
2.4.1	Zásady insolvenčního řízení	11
2.4.2	Procesní subjekty v insolvenčním řízení	11
2.4.3	Průběh insolvenčního řízení	13
2.5	Úpadek dlužníka	15
2.5.1	Úpadek pro platební neschopnost	15
2.5.2	Úpadek pro předlužení	16
2.5.3	Hrozící úpadek	16
2.6	Insolvenční návrh	17
2.6.1	Náležitosti insolvenčního návrhu	17
2.6.2	Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.....	18
2.7	Rozhodnutí o úpadku.....	19
2.8	Způsoby řešení úpadku	20
2.9	Oddlužení.....	22
2.10	Návrh na povolení oddlužení.....	23
2.10.1	Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	23
2.10.2	Přílohy návrhu na povolení oddlužení	25
2.10.3	Společný návrh manželů na povolení oddlužení	25
2.11	Rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu na povolení oddlužení	26
2.11.1	Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení	26
2.11.1	Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení	26
2.11.2	Schválení návrhu na povolení oddlužení.....	27
2.12	Způsoby oddlužení.....	28
2.12.1	Oddlužení ve formě splátkového kalendáře	29
2.12.2	Oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty.....	30
2.13	Osvobození od dluhů	31

2.14	Shrnutí.....	32
3	EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ DOPAD NA DLUŽNÍKY.....	33
3.1	Insolvenční návrhy a osobní bankroty v roce 2014.....	33
3.2	Příčiny předlužení.....	36
3.2.1	Nezaměstnanost v ČR	37
3.2.2	Bankovní a nebankovní instituce	37
3.2.3	Bankovní a nebankovní půjčky	39
3.2.4	Zadlužení domácností	40
3.3	Dopady předlužení.....	41
3.3.1	Dopady na dlužníka.....	41
3.3.2	Dopady na zaměstnavatele	43
3.4	Prevence v oblasti dluhů.....	44
3.4.1	Opatření v rámci státní a nestátní sféry	44
3.4.2	Poradna při finanční tísní	46
3.5	Shrnutí	47
4	ANALÝZA A VYHODNOCENÍ EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ SITUACE DLUŽNÍKŮ	48
4.2	Analýza ukazatelů zadluženosti.....	48
4.2.1	Vyhodnocení zjištěných informací.....	48
4.2.2	Shrnutí dosažených výsledků	59
4.3	Případová studie	62
4.3.1	Dlužník pod spisovou značkou KSOS 25 INS 542 / 2008.....	62
5	ZÁVĚR	67
	Seznam použité literatury	69
	Seznam zkratk	72
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 ÚVOD

Problematika osobních bankrotů je v současnosti velmi aktuální. Braní si půjček a kupování věcí na dluh se v dnešní moderní době stalo běžnou součástí života nejen jednotlivců ale i domácností. Uspěchaná doba si totiž žádá zřejmě i uspěchaná rozhodnutí. Proč by měli spotřebitelé čekat, než si na požadovanou věc našetří ze svých příjmů, když si mohou půjčit v bance či jiné nebankovní instituci a mít peníze k dispozici hned. Na trhu je stále se rozšiřující nabídka jak bankovních tak i nebankovních půjček a lidé zvykli získávat peníze téměř na cokoli a to bez větších či menších problémů.

Lidé se zadlužují z různých důvodů. Chtějí bydlet ve svém, pořídit si vybavení bytu, automobil, anebo si prostě pořízováním ne vždy potřebných věcí snaží udržet svůj standard. Dalším důvodem půjčky pak může být snaha nahradit půjčku jinou. To pak nemusí trvat dlouho a dlužníci se dostanou do tzv. dluhové spirály, ze které není jednoduché cesty zpět. Ať už jsou důvody půjček jakékoli, vždy sebou nesou určitá rizika, která si začínající dlužníci neuvědomují. Nezohledňují fakt, že i když momentálně se splácením problém nemají, nemusí tomu tak být vždy. Mohou přijít v krátkém časovém horizontu o zaměstnání nebo je může postihnout dlouhodobá nemoc, a pokud nemají vytvořené finanční rezervy, dostanou se do neschopnosti své dluhy splácet a tím i do nepříznivé ekonomické i sociální situace. V takovém případě je pak jediným možným východiskem vyhlášení osobního bankrotu, díky kterému se dlužník může vypořádat s dluhy a za pět let se opět zapojit do normálního života již bez dluhů.

Cílem této diplomové práce je vymezit základní pojmy související s úpadkem a stanovit způsoby jeho řešení se zaměřením na charakteristiku procesu oddlužení. Zhodnotit příčiny a dopady předlužení. Následně pak provedenou analýzou vyhodnotit oddlužení v praxi.

Diplomová práce je rozdělena do tří částí. V první části bude nahlédnuto do problematiky insolvenčního zákona jako takového. Bude zde popsán úpadek dlužníků a bude také vysvětlen proces insolvenčního řízení s důrazem na celý jeho průběh, od podání insolvenčního návrhu přes rozhodnutí o úpadku až po způsoby řešení úpadku, které budou jednotlivě popsány. Tato část pak bude zaměřena konkrétně na charakteristiku oddlužení, kde budou uvedeny náležitosti návrhu na jeho povolení, různé případy při rozhodnutí soudu,

zdůrazněny budou i způsoby oddlužení a v neposlední řadě také ukončení oddlužení. Vše v souladu se zákonem č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení v platném znění.

V druhé části budou nejprve charakterizovány insolvenční návrhy a osobní bankroty v roce 2014 dle analýzy Bankovních a Nebankovních registrů a jejich porovnání zejména s rokem 2013. Uvedeny budou příčiny vzniku předlužení. Zmíněny budou též bankovní a nebankovní instituce a v souvislosti s tím i porovnání výhod a nevýhod u bankovních a nebankovních půjček. Tato část bude zaměřena také na možné dopady předlužení a prevenci v této oblasti.

Třetí praktická část bude zaměřena na ekonomickou a sociální situaci dlužníků, prostřednictvím provedené analýzy. Ta bude rozdělena na dvě části. V první části budou srovnávány údaje o dlužnících ve dvou různých letech a v druhé části bude analýza provedena na jednom konkrétním dlužníkovi. Následně pak budou získané informace vyhodnoceny.

Při zpracování diplomové práce byla použita metoda popisu, dedukce, analýzy a metoda komparace.

2 TEORETICKÉ ASPEKTY ODDLUŽENÍ

2.1 Vývoj právní úpravy insolvenčního zákona

Vládní návrh zákona o úpadku a způsobech jeho řešení, tedy insolvenční zákon, byl jako tisk 1120/0 předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (PS) dne 8. 9. 2005. Návrh byl přikázán k projednání Ústavně právnímu výboru PS. Po třech čteních návrhu v PS a jeho schválení, byl jako tisk č. 288 postoupen Senátu ČR dne 28. 2. 2006. Ústavně právní výbor PS pak usnesením č. 93 ze dne 15. 3. 2006 doporučil Senátu ČR návrh schválit, stejně tak, jako senátní výbor pro hospodářství, zemědělství a dopravu usnesením č. 298 ze dne 22. 3. 2006. Dne 30. 3. 2006 Senát návrh zákona schválil usnesením č. 416. Dne 9. 5. 2006 byl insolvenční zákon rozeslán ve Sbírce zákonů.

Dále následovaly novely insolvenčního práva, přičemž hlavním úkolem bylo odstranění zásadních pochybení původně přijaté právní úpravy.

- zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích novelizoval § 21. odst. 2 insolvenčního zákona tak, že pro výkon funkce insolvenčního správce je nutné dosáhnout vysokoškolského vzdělání právnického nebo ekonomického zaměření. V původním ustanovení bylo podmínkou pouze vysokoškolské vzdělání bez bližší specifikace,
- § 84 odst. 1, 139 odst. 1 písm. h), 247 písm. b), 365 odst. 3 a 366 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona byl pozměněn pojem Komise pro cenné papíry za pojem „Česká národní banka“. Z důvodu zániku Komise pro cenné papíry přešla účinnost tohoto zákona na Českou národní banku,
- zákonem č. 108/2007 byla oddálena účinnost insolvenčního zákona ze dne 1. 7. 2007 na den 1. 1. 2008, a to z důvodu neúplné připravenosti systému Insolvenčního rejstříku, jež byl nezbytný pro správné fungování systému nového úpadkového práva. Soudy nebyly dostatečně zabezpečeny po stránce softwarové ani hardwarové,
- zákon č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím. Návrhy na změnu byly předloženy již při 2. čtení.¹

¹KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rabínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3, str. 15

Důležité novely spojené se zákonem č. 296/2007 Sb.

- § 97 insolvenčního zákona byl upraven o odstavec 2, který zpříšňoval formální náležitosti návrhu na zahájení insolvenčního řízení. Podle tohoto odstavce bylo nutné opatřit insolvenční návrh úředně ověřeným podpisem nebo elektronickým podpisem osoby, která návrh podala. Snahou zde bylo odvrátit zneužití návrhu na zahájení insolvenčního řízení k ekonomické šikaně,
- § 316 odst. 4 insolvenčního zákona byl pozměněn o definici podmínek pro povolení reorganizace. Původní definice nebyla zcela jednoznačná,
- § 432 insolvenčního zákona byl doplněn o následující odstavce 2, 3 a 4.

V době přípravy hardwarové a softwarové stránky fungování insolvenčního rejstříku bylo potřeba vyřešit stav po účinnosti insolvenčního zákona, kdy nebylo možné zvláště vydávání vyhlášek o zahájení insolvenčního řízení po dobu 24 hodin po celý kalendářní rok. V návaznosti na řešení tohoto problému byly právní normy doplněny o následující vyhlášky.

- vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona,
- vyhláška č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců,
- vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách nutných výdajů,
- vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců,
- vyhláška č. 315/2007 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.²

2.2 Insolvenční zákon

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení neboli insolvenční zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2008. Tento zákon nahradil dosavadní zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, zejména pro nedostatky obsažené v jeho právní úpravě. Insolvenční zákon pak nově umožnil řešit úpadek více způsoby.

²KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rábínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3, str. 16

Od 1. ledna 2008 byl na všechna zahájená řízení o úpadku aplikován insolvenční zákon, ale úpadková řízení zahájená před tímto datem podléhala nadále zákonu o konkurzu a vyrovnání.

Cílem insolvenčního zákona je zrychlení úpadkového řízení a jeho zefektivnění, motivace dlužníka k řešení jeho úpadku včas, dále pak posílení postavení věřitelů, zajištění větší transparentnosti a předvídatelnosti úpadkového řízení.³

Insolvenční zákon upravuje zejména řešení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku některým ze stanovených způsobů tak, aby byly vypořádány všechny majetkové vztahy k osobám, kterých se úpadek dlužníka dotkl, aby došlo k co nevyššímu uspokojení dlužnickových věřitelů. Zákon dále upravuje oddlužení dlužníka.⁴

Zákon se aplikuje na řešení úpadku všech fyzických i právnických osob, podnikatelů i nepodnikatelů, avšak postup podle tohoto zákona nelze použít, jde-li o tyto subjekty:

- stát,
- územní samosprávný celek,
- Českou národní banku,
- Všeobecnou zdravotní pojišťovnu České republiky,
- Fond pojištění vkladů,
- Garanční fond obchodníků s cennými papíry,
- veřejnou vysokou školu,
- právnickou osobu, pokud převzal všechny její dluhy nebo se za ni zaručil před zahájením insolvenčního řízení stát nebo územní samosprávný celek.

Dále také jedná-li se o:

- finanční instituci, po dobu, po kterou je nositelem licence nebo povolení,
- zdravotní pojišťovnu zřízenou, po dobu, po kterou je nositelem povolení k provádění veřejného zdravotního pojištění,
- či politickou stranu nebo politické hnutí v době vyhlášených voleb.⁵

³Insolvenční zákon [online]. Insolvenční právo. Dostupné z: <http://www.insolvenzni-zakon.cz/obecne-informace/insolvenzni-pravo.html>.

⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava I: Základní ustanovení, § 1 Předmět úpravy.

⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava I: Základní ustanovení, § 6 Výjimky z působnosti zákona.

2.2.1 Novela insolvenčního zákona 2014

1. 1. 2014 vzešla v platnost novela insolvenčního zákona, která IZ vcelku zásadně upravila a to zejména ve prospěch dlužníka.

Jednou z novinek v insolvenčním zákoně je možnost oddlužení fyzické osoby, tedy OSVČ, a možnost úhrady splátek v insolvenčním řízení z výdělku nabytého v rámci podnikání. Před novelizací to bylo možné také, ale řešení těchto situací bylo většinou velmi složité, protože oddlužení OSVČ nebylo nijak zakotveno v zákoně. Do roku 2014 insolvenční zákon upravoval pouze oddlužení dlužníků nepodnikatelů a jejich splátky ve výši 30 %. Po novelizaci bylo tedy zcela vypuštěno omezení, že se oddlužení týká pouze dlužníka nepodnikatele. Nově se hovoří jen o fyzické osobě. Podmínkou oddlužení fyzické osoby je však nepřítomnost dluhů z podnikání, ovšem tyto dluhy nemusí být překážkou povolení oddlužení vždy. Konkrétní případy jsou pak uvedeny v § 389 odst. 2 insolvenčního zákona.

Další z podstatných změn je možnost společného oddlužení manželů. Před novelizací toto přímo v insolvenčním zákoně zakotveno nebylo. Manželé mohou podat insolvenční návrh společně a může jim tak být prominuto až 70 % ze všech jejich dluhů. Je s nimi jednáno jako s jedním dlužníkem, tudíž platí jedny náklady na insolvenčního správce a všechny závazky se započítávají pouze jednou. Soudy dospěly k názoru, když mají manželé společné jmění, což zahrnuje veškerý majetek a veškeré závazky, není oddlužení manželů v rozporu s insolvenčním zákonem.⁶

2.3 Insolvenční rejstřík

Správcem insolvenčního rejstříku je Ministerstvo spravedlnosti ČR a jedná se o informační systém veřejné správy. Hlavním úkolem je zajištění maximální míry publicity o insolvenčních řízeních a sledování jejich průběhu. Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný pro veřejnost, každý má právo do něj nahlížet nebo si z něj pořizovat kopie a výpisy.

Jeho hlavní funkce je informační, ale plní také významnou funkci v případě doručování písemností, je totiž nástrojem pro doručování nejrozličnějších písemností, zejména pak soudních rozhodnutí. V insolvenčním rejstříku jsou tedy zveřejňována rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech.

⁶Stop dluhů [online]. Novelizace insolvenčního zákona pro rok 2014. Dostupné z: <http://www.stopdluhum.cz/novelizace-insolvencniho-zakona-pro-rok-2014/>

Insolvenční rejstřík navazuje na evidenci úpadců. V této evidenci je možné dohledat jen dlužníky, proti kterým bylo insolvenční řízení zahájeno před 1. lednem 2008.⁷

2.4 Insolvenční řízení

Insolvenční řízení je řízení před insolvenčním soudem, kde předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení. Dá se rozdělit na dvě základní fáze, přičemž v první fázi insolvenčního řízení soud rozhodne, zda jsou splněny dané podmínky pro řešení majetkových problémů dlužníka tím, že rozhodne o úpadku. V druhé fázi pak soud rozhoduje o způsobech jeho řešení.⁸

2.4.1 Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční zákon výslovně stanovuje zásady, na kterých bude insolvenční řízení spočívat. Jsou to zejména spravedlnost, rychlost, hospodárnost a způsob vedení insolvenčního řízení tak, aby bylo dosaženo co nejvyššího uspokojení věřitelů. Věřitelé, kteří mají obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení vždy rovné možnosti. Zároveň je žádoucí, aby se věřitelé zdrželi jednání směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení.⁹

2.4.2 Procesní subjekty v insolvenčním řízení

Insolvenční soud

Insolvenční soud vydává v insolvenčním řízení rozhodnutí, která předkládá insolvenční zákon. Jeho funkcí je také dohled nad postupem ostatních procesních subjektů.¹⁰ V případech, kdy je dlužníkem fyzická osoba nepodnikatel, je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu má dlužník své bydliště. Pokud je dlužník fyzická osoba podnikatel, je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu má dlužník místo svého podnikání. U dlužníka, který je právnickou osobou, je podstatné její sídlo.¹¹

⁷ Insolvenční zákon [online]. Insolvenční rejstřík. Dostupné z: <http://www.insolvenčni-zakon.cz/obecne-informace/insolvenčni-rejstřík.html>.

⁸ Businessinfo [online]. Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení. 2014. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html#!&chapter=2>

⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava I: Základní ustanovení, § 5 Zásady insolvenčního řízení.

¹⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava II: Procesní subjekty, § 10 Insolvenční soud.

¹¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

Dlužník

Dlužník je účastník insolvenčního řízení, který má povinnost uhradit závazek vůči věřiteli, a to bez rozdílu, jedná-li se o závazek před či po splatnosti. Je však potřeba odlišit pojem dlužník a neplatič. Dlužníkem může být kdokoli, fyzická i právnická osoba, která má dluh k věřiteli. Neplatičem se stává dlužník, který neuhradí své závazky v daném termínu, má tedy závazky po splatnosti.¹²

Věřitel

Věřitel, patřící také k účastníkům insolvenčního řízení, je osoba, která má pohledávku vůči dlužníkovi. Je to ten, kdo peníze půjčuje. Může jít opět o fyzickou i právnickou osobu.¹³

Insolvenční správce

Jedná se o fyzickou či právnickou osobu, oprávněnou k výkonu této funkce na základě povolení vydaného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Nejčastěji se jedná o veřejnou obchodní společnost. Osobu insolvenčního správce vybírá předseda insolvenčního soudu ze seznamu insolvenčních správců. Jak již bylo zmíněno, věřitelé mohou, v průběhu insolvenčního řízení na první schůzi věřitelů, vybraného insolvenčního správce odvolat a usnést se hlasováním na insolvenčním správcem novém. Případy odvolání insolvenčního správce upravuje § 31 IZ.

Insolvenční správce odpovídá dlužníkovi, věřitelům a případně i dalším osobám, za škodu, která může vzniknout v důsledku porušení povinností z jeho strany. Činnost správce je v průběhu insolvenčního řízení pod dohledem příslušného insolvenčního soudu.¹⁴

Státní zastupitelství

V případě, je-li přípustný opravný prostředek proti rozhodnutí insolvenčního soudu, jej může podat i státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení či incidenčního sporu.¹⁵

¹² Půjčky pro nezaměstnané [online]. Dlužník. 2013. Dostupné z: <http://pujckanezamestnani.cz/dluznik/>.

¹³ Půjčky pro nezaměstnané [online]. Dlužník. 2013. Dostupné z: <http://pujckanezamestnani.cz/veritel/>.

¹⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

¹⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava II: Procesní subjekty, § 69 Státní zastupitelství.

Likvidátor dlužníka

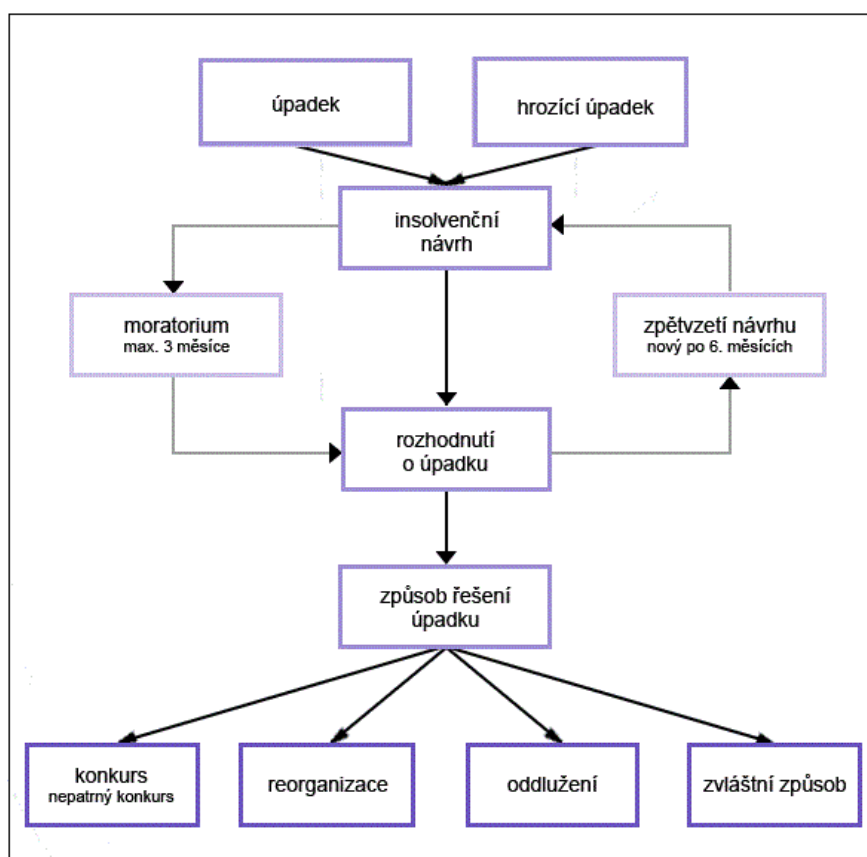
V insolvenčním řízení má likvidátor dlužníka působnost v takovém rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. V jeho působnosti je také součinnost s insolvenčním správcem uložená zákonem dlužníkovi.¹⁶

2.4.3 Průběh insolvenčního řízení

Následující schéma (viz Obr. 2.4.3.1) znázorňuje obecně jednotlivé fáze a rozdělení insolvenčního řízení. Podrobněji popsány budou tyto fáze insolvenčního řízení v následujících kapitolách.

Insolvenční řízení má zpravidla několik základních fází. Průběh řízení je však z pohledu dlužníka a věřitele odlišný, jak je znázorněno dále v tabulkách (viz. Tab. 2.4.3.1 a Tab. 2.4.3.2)

Obr. 2.4.3.1 – Průběh insolvenčního řízení.

Zdroj: Businessinfo [online]. Insolvency – úpadek a způsoby jeho řešení. 2014. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvency-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html#!&chapter=2>.

¹⁶Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava II: Procesní subjekty, § 70 Likvidátor dlužníka.

Průběh insolvenčního řízení z pohledu dlužníka

Ze strany dlužník probíhá insolvenční řízení ve většině případů tak, jak uvádí následující tabulka (viz Tab. 2.4.3.1). Je však možné, že průběh jednotlivých fází se může lišit v závislosti na konkrétních okolnostech případu.

Tab. 2.4.3.1 – Insolvenční řízení z pohledu dlužníka.

INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ – POHLED DLUŽNÍKA
1. Zahájení insolvenčního řízení podáním insolvenčního návrhu
2. Rozhodnutí o úpadku dlužníka
3. Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka
4. Realizace zvoleného způsobu řešení úpadku dlužníka
5. Skončení insolvenčního řízení

Zdroj: vlastní zpracování dle: Insolvenční zákon [online]. Průběh insolvenčního řízení. Dostupné z: <http://www.insolvenzni-zakon.cz/obecne-informace/dluznik/prubeh-insolvenčního-řízení.html>.

Průběh insolvenčního řízení z pohledu věřitele

Věřitelé mají na průběh insolvenčního řízení podstatný vliv. Insolvenční zákon jim totiž umožňuje ovlivnit způsob řešení úpadku a výběr insolvenčního správce. Náleží jim také schvalování návrhu na povolení reorganizace podaný věřitelem a volba způsobu oddlužení.¹⁷ Ze strany věřitele probíhá insolvenční řízení tak, jak uvádí tabulka níže (viz Tab. 2.4.3.2).

¹⁷ Insolvenční zákon [online]. Průběh insolvenčního řízení. Dostupné z: <http://www.insolvenzni-zakon.cz/obecne-informace/veritel/prubeh-insolvenčního-řízení.html>.

Tab. 2.4.3.2 – Insolvenční řízení z pohledu věřitele.

INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ – POHLED VĚŘITELE	
1.	Zahájení insolvenčního řízení podáním insolvenčního návrhu
2.	Lhůta k přihlášení pohledávky
3.	Rozhodnutí o úpadku dlužníka
4.	Lhůta k přihlášení pohledávky (30 dní u oddlužení, 60 dní u konkursu)
5.	Přezkumné jednání
6.	Schůze věřitelů
7.	Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka
8.	Realizace zvoleného způsobu řešení úpadku dlužníka
9.	Skončení insolvenčního řízení

Zdroj: vlastní zpracování dle: Insolvenční zákon [online]. Průběh insolvenčního řízení. Dostupné z: <http://www.insolvenčni-zakon.cz/obecne-informace/veritel/prubeh-insolvenčního-řízení.html>.

2.5 Úpadek dlužníka

Stav neschopnosti plnit své závazky, do kterého se mohou dostat fyzické i právnické osoby, se označuje jako insolvence, tedy úpadek. Úpadek podle insolvenčního zákona dělíme na úpadek pro platební neschopnost a úpadek pro předlužení.

2.5.1 Úpadek pro platební neschopnost

Dlužník je v úpadku pro platební neschopnost v případě, že má více než jednoho věřitele a má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, které není schopen plnit, je tedy v platební neschopnosti.

Má-li vůči dlužníkovi více pohledávek pouze jeden věřitel, není první podmínka mnohosti věřitelů splněna. V této spojitosti zákon jasně stanovuje, že za dalšího věřitele se nepovažuje ten, na kterého byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část, a to v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení. Je to zejména proto, aby se zamezilo účelovému vytváření mnohosti věřitelů převáděním nebo dělením pohledávek.¹⁸

¹⁸ Insolvenční zákon [online]. Úpadek a způsoby jeho řešení. Dostupné z: <http://www.insolvenčni-zakon.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>.

Pro zamezení problémů, při prokazování objektivní neschopnosti dlužníka plnit své závazky, jsou stanoveny tyto podmínky, jejichž naplnění prokazuje dlužníkovu neschopnost je plnit:

- zastavení plateb podstatné části peněžitých závazků dlužníka,
- neplnění závazků dlužníka po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti,
- nemožnost dosáhnout uspokojení některé ze splatných pohledávek dlužníka výkonem rozhodnutí,
- a nesplnění uložené povinnosti předložit seznamy majetku, závazků a zaměstnanců.¹⁹

Tato zákonná definice zahrnuje fyzické osoby, podnikatele i nepodnikatele, a právnické osoby.

2.5.2 Úpadek pro předlužení

Dlužník je úpadku pro předlužení tehdy, má-li více než jednoho věřitele a zároveň souhrn závazků dlužníka převyšuje hodnotu jeho majetku. Rozhodující je zde poměr všech závazků dlužníka, včetně těch nesplacených, a jeho veškerého majetku, kde je nutné také přihlédnout k další správě a provozování podniku dlužníka, pokud se předpokládá, že dlužník bude moci ve správě majetku a provozu podniku pokračovat. Tato forma úpadku se vztahuje na fyzické osoby podnikatele a právnické osoby.²⁰

2.5.3 Hrozící úpadek

Hrozícím úpadkem se rozumí situace, kdy je možné důvodně předpokládat, s ohledem na všechny okolnosti, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Užitím tohoto institutu by pak mělo být dlužníkovi umožněno dosáhnout toho, aby mohl včasným zákrokem zachovat svou výrobu a zaměstnanost.

Využití řešení hrozícího úpadku lze očekávat zejména u velkých právnických osob.²¹

¹⁹ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rabinova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3

²⁰ Insolvenční zákon [online]. Úpadek a způsoby jeho řešení. Dostupné z: <http://www.insolvenčni-zakon.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>.

²¹ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rabinova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3

2.6 Insolvenční návrh

Insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh a zahajuje se dnem, kdy dojde insolvenční návrh věcně příslušnému soudu. Návrh může být podán v listinné podobě, kdy musí obsahovat úředně ověřený podpis navrhovatele, dále může být podán v elektronické podobě, kde je nutností připojit uznávaný elektronický podpis. Dalším způsobem je podání insolvenčního návrhu prostřednictvím datové schránky. Dokud není návrh podán některým z těchto uvedených způsobů, insolvenční soud k němu nepřihlíží a vyrozumí o tom navrhovatele usnesením, proti kterému nejsou opravné prostředky.

Insolvenční návrh může podat:

- dlužník,
- věřitel.

Pokud se jedná o hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat jen dlužník.

Insolvenční návrh je povinen podat:

- dlužník, jež je fyzickou osobou podnikatelem nebo právnickou osobou,
 - ihned poté, co se dozvěděl nebo se měl dozvědět o svém úpadku,
 - byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku, tato podmínky však neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik,
- zákonní zástupci dlužníka, jeho statutární orgán a likvidátor dlužníka, jež je právnickou osobou v likvidaci.²²

2.6.1 Náležitosti insolvenčního návrhu

V případě, kdy podává insolvenční návrh dlužník, je nutné k němu připojit:

- seznam majetku a pohledávek s uvedením svých dlužníků,
- seznam závazků s uvedením svých věřitelů,
- seznam svých zaměstnanců a

²²Businessinfo [online]. Insolvency – úpadek a způsoby jeho řešení. 2014. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvency-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html#!&chapter=2>

- listiny, které prokazují úpadek či hrozící úpadek.²³

2.6.2 Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

Zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku se oznamuje zahájení insolvenčního řízení a nastávají účinky insolvenčního řízení, které trvají až do skončení insolvenčního řízení. V případě, že jde o reorganizaci, trvají až do schválení reorganizačního plánu.

Tyto účinky jsou spojené s pohledávkami a jinými právy týkajícími se majetkové hodnoty, které nemohou být uplatněny žalobou, ale lze je uplatnit přihláškou. Právo na uspokojení ze zajištění, týkající se majetku patřícího do vlastnictví dlužníka nebo do jeho majetkové podstaty, může být uplatněno a nově nabyto jen za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. Toto platí i pro zřízení soudcovského či exekutorského zástavního práva na nemovitostech navrženého po zahájení insolvenčního řízení. Výkon rozhodnutí nebo exekuci majetku ve vlastnictví, či majetku náležícího do majetkové podstaty dlužníka, je možné nařídit či zahájit, ale nelze ji provést. Dále není možné uplatnit dohodou dlužníka a věřitele založené právo na výplatu srážek ze mzdy nebo jiných příjmů, se kterými se při výkonu rozhodnutí nakládá jako s platem nebo mzdou.

Věřitelé, kteří chtějí v insolvenčním řízení uplatnit své pohledávky, jsou vyzváni insolvenčním soudem, aby podali přihlášku pohledávky. Tu však mohou uplatnit již od zahájení řízení, tedy i v případě, že soud ještě výzvu k podávání přihlášek nezveřejnil. Přihlášky pohledávek mohou věřitelé podávat až do rozhodnutí o úpadku. Kratší lhůtu insolvenční soud stanovit nemůže.

Doručování v insolvenčním řízení

Většina písemností je v insolvenčním řízení doručována jen zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Insolvenční rejstřík je on-line aplikace, kterou lze najít na webových stránkách www.justice.cz, zde je možné vyhledávat různé informace o insolvenčních řízeních podle dlužníků.

Písemnosti jsou dále zvlášť doručovány insolvenčním soudem dlužníkovi, insolvenčnímu správci, státnímu zastupitelství, které do insolvenčního řízení vstoupilo, dále věřitelskému výboru, insolvenčnímu návrhovateli, přihlašovateli přihlášky pohledávek,

²³Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava IV: Projednání úpadku a rozhodnutí o něm, § 104 Náležitosti insolvenčního návrhu dlužníka.

orgánu, v jehož rejstříku je zapsán dlužník, nebo také osobám, jež mají něco osobně vykonat v insolvenčním řízení.²⁴

Nakládání s majetkovou podstatou

Dlužník je při nakládání se svým vlastnickým majetkem nebo majetkem spadajícím do jeho majetkové podstaty omezen, a to od okamžiku zveřejnění vyhlášky insolvenčního soudu o zahájení insolvenčního řízení. Neměl by tedy od této chvíle činit úkony, které by mohly:

- v podstatné míře změnit
 - skladbu majetku,
 - využití majetku,
 - nebo určení majetku,
- či způsobit nemalé zmenšení majetku.

Úkony, které dlužník učiní v rozporu s těmito omezeními, budou vůči věřitelům vystupujícím v insolvenčním řízení neúčinné.

Naopak ustanovení insolvenčního zákona nijak neomezuje dlužníka vykonávat úkony, které by mohly vést ke zvýšení hodnoty nebo rozšíření jeho majetku.

Dlužník není samozřejmě omezován v běžných činnostech, jako jsou například:

- provozování podniku,
- činnosti odvracející hrozící škodu,
- plnění vyživovací povinnosti,
- plnění procesních sankcí uložených např. ze strany soudu v rámci jiných řízení nebo správcem daně v rámci daňového řízení,
- či plnění úkonů podle zvláštních předpisů.²⁵

2.7 Rozhodnutí o úpadku

Insolvenční soud může vydat rozhodnutí o úpadku, pokud je dokazováním či osvědčením doloženo, že je dlužník v úpadku nebo mu úpadek hrozí. Rozhodnutí soudu musí obsahovat následující náležitosti:

²⁴Businessinfo [online]. Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení. 2014. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html#!&chapter=2>

²⁵KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rabínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3

- výrok, že se úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka zjišťuje,
- výrok, kterým insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce,
- údaj, o době kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku,
- výzvu pro věřitele, jež zatím nepřihlásili své pohledávky, aby toto učinili do 2 měsíců, a dále poučení o následcích, pro případ, že by tak neučinili,
- výzvu pro věřitele, aby insolvenčnímu správci bez prodlení sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužnických právech, věcech, pohledávkách a jiných majetkových hodnotách, a také poučení o odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu vzniklou tím, že nebudou včas zjištěna práva; toto však neplatí, jsou-li zjišťovací práva jasná z veřejného seznamu,
- výrok, kterým se určí místo a termín konání schůze věřitelů a neziskového jednání,
- a dále výrok, kterým se uloží dlužníkovi, který tak zatím neučinil, aby ve stanovené lhůtě odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svých závazků a majetku s uvedením svých věřitelů a dlužníků.

V případě, že je s rozhodnutím o úpadku spjata rozhodnutí o povolení oddlužení, je stanovena lhůta k přihlášení pohledávek na 30 dnů.

V rozhodnutí o úpadku, se kterým je spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, nařídí soud dlužníkovi placení záloh na odměnu a výdaje insolvenčního správce. Dále insolvenční soud rozhodne o žádosti dlužníka o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu.

Jestliže byl dříve stanoven předběžný správce, jeho činnost přechází na insolvenčního správce stanoveného v rozhodnutí o úpadku. Předběžný správce je povinný poskytnout potřebnou součinnost a informovat insolvenčního správce o veškeré dosavadní činnosti, výsledcích i dokladech, jež má k dispozici.²⁶

2.8 Způsoby řešení úpadku

Insolvenční zákon definuje 4 způsoby řešení úpadku nebo hrozícího úpadku, a to:

- konkurs,
- reorganizace,
- oddlužení a

²⁶Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava IV: Projednání úpadku a rozhodnutí o něm, § 136 Náležitosti rozhodnutí o úpadku.

- zvláštní způsoby řešení úpadku.

Konkurs

Insolvenční soud může o prohlášení konkursu rozhodnout samotným rozhodnutím nebo rozhodnutí spojit s rozhodnutím o úpadku, a to v případě, kdy je dlužníka vyloučena možnost reorganizace a oddlužení. Při rozhodnutí o konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů uspokojeny poměrně z výnosu zpeněžení majetkové podstaty. Neuspokojené pohledávky nezanikají, po skončení konkursního řízení jsou věřitelé oprávněni k jejich dalšímu vymáhání u dlužníka. Účinky spojené s prohlášením konkursu nastávají zveřejněním rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.

Nepatrný konkurs

Insolvenční soud vydá rozhodnutí o nepatrném konkursu bez návrhu a spojí ho s prohlášením o konkursu nebo ho vydá kdykoli v průběhu insolvenčního řízení po vyhlášení konkursu. V případě fyzické osoby nepodnikatele jde vždy o nepatrný konkurs, bez ohledu na výši obratu a počet věřitelů. V případě fyzické osoby podnikatele nebo právnické osoby je nepatrný konkurs, pokud dlužníkův celkový obrat za účetní období předcházející prohlášení konkursu nebyl větší než 2 mil. Kč a nemá více než 50 věřitelů.²⁷

Reorganizace

Reorganizace jako způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku je možná u dlužníka podnikatele, kdy se bude týkat jeho podniku. Neví však přípustná u dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci, obchodníkem s cennými papíry nebo osobou oprávněnou k obchodování na komoditní burze. Hlavním specifikem reorganizace je postupné uspokojování pohledávek věřitelů, kdy dochází k zachování provozu podniku, zajištěnému tzv. reorganizačním plánem. Podmínkou pro povolení reorganizace je celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu alespoň 50 mil. Kč, nebo nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru.²⁸

²⁷ Insolvenční zákon [online]. Konkurs. Dostupné z: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html>

²⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část druhá, Způsoby řešení úpadku, Hlava II: Reorganizace, § 316 Pojem reorganizace.

Reorganizační plán se podává insolvenčnímu soudu a stanovuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace.²⁹

Oddlužení

Oddlužení spočívá v osvobození dlužníka od jeho dluhů formou pětiletého splátkového kalendáře nebo formou zpeněžení majetkové podstaty. Podrobněji bude oddlužení popsáno v podkapitole 2.9.³⁰

Zvláštní způsoby řešení úpadku

Zvláštními způsoby jsou řešeny úpadky finančních institucí, jako jsou banky a subjekty bankám podobné, např. spořitelni a úvěrní družstva, instituce elektronických peněz, a dále pojišťovny a zajišťovny.³¹

2.9 Oddlužení

Oddlužení je přípustné v případě dlužníka fyzické osoby, který nemá dluhy z podnikání a právnické osoby, která není podnikatelem. Přestože oddlužení nejvíce využívají spotřebitelé, dle novely z roku 2014, je možné, aby návrh na povolení oddlužení podala i fyzická osoba podnikatel, která již prošla konkursem a má dluhy z podnikání, které takto zůstaly neuspokojeny.³²

Je to způsob řešení úpadku, kdy se dluhy dlužníka konsolidují tak, aby došlo k částečnému uspokojení nezajištěných věřitelů a to ve výši nejméně 30 %. Dlužník je pak od placení zbytku dluhů osvobozen. Hlavním cílem oddlužení tedy není jen poměrné uspokojení věřitelů, ale zejména je důraz kladen na tzv. dlužníkovo ekonomické ozdravení. Jsou tedy dány do popředí sociální a ekonomické zájmy dlužníka.

Institut oddlužení vychází z předpokladu, že v případě umožnění dlužníkovi osvobodit se od placení zbytku dluhů, se dlužník sám aktivněji zapojí do umořování svého dluhu vůči věřitelům. Věřitelé nakonec získají alespoň část své pohledávky v kratším časovém horizontu

²⁹Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část druhá, Způsoby řešení úpadku, Hlava II: Reorganizace, § 338.

³⁰MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

³¹Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část druhá, Způsoby řešení úpadku, Hlava III: Zvláštní ustanovení o vyloučení účinků zákona, § 367 Použití předpisů Evropských společenství na úpadek finančních institucí.

³²MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

než v dlouhodobém horizontu, při nákladném vymáhání pohledávky celé. Oddlužení je tedy i ku prospěchu věřitelů, tak i státu výhodné. Dlouhodobé vyřazení fyzické osoby z ekonomicko-sociálních vazeb není všeobecně žádoucí.³³

2.10 Návrh na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení může být podán pouze dlužníkem. Věřitel ani jiné osoby k tomuto nejsou oprávněny. Je-li insolvenční řízení iniciováno dlužníkem, pak padává návrh na zahájení insolvenčního řízení a také návrh na povolení oddlužení, kterým navrhuje způsob řešení svého úpadku. Je-li insolvenční řízení zahájeno na návrh věřitele, může dlužník opět podat návrh na povolení oddlužení. Dlužník tak musí učinit ve lhůtě 30 dnů od doručení věřitelova insolvenčního návrhu dlužníkovi k jeho vyjádření. Podá-li návrh později, insolvenční soud na něj nebude brát zřetel a jeho úpadek bude řešen konkursem.

2.10.1 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční návrh i návrh na povolení oddlužení se podávají na stejném formuláři. Ten musí být opatřen úředně ověřeným podpisem dlužníka.³⁴ Návrh musí dále obsahovat tyto náležitosti:

- označení „Návrh na povolení oddlužení“,
- označení insolvenčního soudu a spisovou značku, dle které je insolvenční řízení vedeno, pokud je návrh podán po zahájení insolvenčního řízení,
- označení dlužníka
- v případě podání návrhu na oddlužení spolu s insolvenčním návrhem, údaje o tom, zda je návrh podán pro úpadek či hrozící úpadek, a také podrobný popis skutečností, které toto osvědčují,
- údaje o insolvenčních řízeních nebo jiných řízeních o úpadku dlužníka, jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu či člena kolektivního statutárního orgánu, vedených za posledních 5 let,

³³KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rabínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3

³⁴MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

- údaje o nezahlazených pravomocných odsouzeních dlužníka, jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu či kolektivního statutárního orgánu pro trestný čin hospodářské nebo majetkové povahy,
- údaje o příjmech dlužníka, např. o příjmu ze závislé činnosti a funkční požitky, příjmu z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmu z kapitálového majetku, příjmu z pronájmu, autorských odměnách, a to v posledních 3 letech a údaje o všech budoucích příjmech očekávaných v následujících 5 letech,
- údaj o návrhu dlužníka na možnost nižších splátek než zákonem určených, navrhovanou výši daných měsíčních splátek nebo způsob jejich určení a popis důvodů, které vedly k jeho úpadku,
- údaj o vyživovaných osobách dlužníka,
- popis veškerého majetku dlužníka; majetek, jež je předmětem zajišťovacích práv, musí být uveden zvlášť,
- popis všech závazků dlužníka; závazky vůči věřitelům, jež mají právo na uspokojení ze zajištění, a vykonatelné závazky je nutné uvést zvlášť,
- důkladný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které obdrží při oddlužení nezajištění věřitelé dlužníka,
- navrhovaný způsob oddlužení,
- prohlášení dlužníka, že všechny údaje v návrhu i jeho přílohách jsou pravdivé,
- seznam příloh,
- údaje o osobě, která návrh na oddlužení podepsala, v případě osoby odlišné od dlužníka,
- datum a
- podpis osoby, která návrh podepsala, a úředně ověřené podpisy dalších osob, povinných návrh spolupodepsat.

Fyzická osoba se označuje jménem, příjmením, datem narození (nebo rodným číslem) a bydlištěm. Zahraniční FO pak ještě státní příslušností. Právnícká osoby se označuje názvem, sídlem a identifikačním číslem. Zahraniční PO se označuje registračním číslem a dále uvedením právního řádu, dle něhož byla založena.³⁵

³⁵ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, § 23

2.10.2 Přílohy návrhu na povolení oddlužení

- listiny doložující existenci dlužníka, který je právnickou osobou nepodnikatelem, např. výpis obchodního rejstříku,
- seznam majetku s označením veškerého majetku, který je předmětem zajišťovacích práv k uspokojení věřitelů, a dále ostatní majetek,
- seznam závazků s jednotlivým označením závazků dlužníka vůči věřitelům, jež mají právo na uspokojení ze zajištění, a ostatní závazky,
- listiny o příjmech dlužníka v posledních 3 letech, např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání nebo výpisy z bankovních účtů,
- výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu, ne starší 3 měsíců,
- písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se dohodl s dlužníkem na splátkách nižších než 30 % pohledávky, spolu s uvedením dané částky a úředně ověřeným podpisem věřitele,
- listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává, a listiny, prokazující tvrzené skutečnosti,
- listiny, ze kterých vyplývá spoludlužnictví nebo ručení osob, které spolupodepsali návrh,
- v případě zastoupení dlužníka na základě plné moci, musí být přiložena i daná plná moc.³⁶

2.10.3 Společný návrh manželů na povolení oddlužení

Manželé mohou podat návrh na povolení oddlužení společně, pokud je každý z nich k podání tohoto návrhu oprávněn. Pro posouzení této oprávněnosti je směrodatné to, zda jsou manželé ke dni, kdy dojde tento návrh insolvenčnímu soudu. V insolvenčním řízení a po celou dobu trvání účinků oddlužení jsou pak manželé považováni za jednoho dlužníka.³⁷

Náležitostí společného návrhu manželů je prohlášení obou manželů a souhlas, že majetek byl pro účely oddlužení zpeněžením majetkové podstaty brán jako majetek v jejich

³⁶ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, § 24

³⁷ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část druhá, Způsoby řešení úpadku, Hlava V: Oddlužení, § 394a Společný návrh manželů na povolení oddlužení.

společném jmění. Toto musí být stvrzeno úředně ověřenými podpisy obou. Přílohou připojenou k návrhu na povolení oddlužení zde bude navíc kopie oddacího listu manželů.³⁸

2.11 Rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu na povolení oddlužení

Po té, co je insolvenčním soudem zjištěn úpadek dlužníka, přistupuje se k rozhodování o možném řešení tohoto úpadku oddlužením. Toto rozhodnutí můžeme považovat za konec první fáze insolvenčního řízení.

Dlužník může dle insolvenčního zákona vzít svůj návrh na povolení oddlužení zpět, a to do okamžiku vydání rozhodnutí soudu o schválení oddlužení jedním ze dvou možných způsobů oddlužení, tedy plněním splátkového kalendáře nebo prodejem dlužníkova majetku. Může ho vzít zpět, i když soud již jeho oddlužení povolil. Insolvenční soud zpětvzetí návrhu akceptuje a zároveň rozhodne o řešení dlužníkova úpadku konkurzem na jeho majetek. Dlužník tak přichází o všechny výhody, které by mu z povolení oddlužení plynuly.

2.11.1 Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení

Soud je oprávněn k odmítnutí podaného návrhu. Jestliže návrh na povolení oddlužení neobsahuje všechny potřebné náležitosti, nejsou-li připojeny požadované přílohy a jejich stanovené náležitosti, nebo pokud je podaný návrh nesrozumitelný či neurčitý. Soud doporučí osobě, která návrh podávala, aby jej opravila a správně doplnila, a to ve lhůtě ne delší než 7 dnů. V případě, že není ve stanovené lhůtě návrh řádně opraven, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne.³⁹

2.11.1 Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení

Správně a včas podaný insolvenční návrh i návrh na povolení oddlužení se všemi náležitostmi a přílohami nemusí nutně znamenat, že bude oddlužení povoleno. Insolvenční soud musí dále zhodnotit, zda dlužník nesplňuje některou s podmínek, které jsou uvedeny v IZ, pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

Soud může zamítnout návrh, pokud s přihlédnutím na všechny okolnosti lze důvodně předpokládat, že je návrhem sledován nepoctivý záměr. Na toto může poukazovat například to, jestliže proběhlo v posledních 5 letech insolvenční řízení s dlužníkem, jeho zákonným

³⁸ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, § 24

³⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část druhá, Způsoby řešení úpadku, Hlava V: Oddlužení, § 393 Oprava a doplnění návrhu na povolení oddlužení.

zástupcem, statutárním orgánem či členem statutárního orgánu, popřípadě trestní řízení, které vyústilo v odsouzení pro trestný čin hospodářské nebo majetkové povahy.

Dalším důvodem pro zamítnutí návrhu je situace, kdy dlužník nebude schopen zajistit svým věřitelům stanovenou minimální výši pohledávek, tedy 30 %. Této podmínce se může dlužník vyhnout pouze písemně uzavřenou dohodou s konkrétním věřitelem o nižších splátkách.

V případě, kdy podává návrh osoba, o jejímž návrhu již bylo dříve rozhodnuto, dochází také k zamítnutí insolvenčním soudem, a to tehdy, pokud dřívější návrh soud zamítnul a následné řešení konkursem skončilo zrušením konkursu splněním daného usnesení nebo byl majetek dlužníka pro uspokojení věřitelů nedostačující.

Dále insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, když výsledky insolvenčního řízení poukazují na lehkomyšlný či nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností, které mu plynou z insolvenčního řízení.⁴⁰

2.11.2 Schválení návrhu na povolení oddlužení

Jsou-li splněny všechny podmínky a předpoklady pro schválení oddlužení, a nedojde-li k zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení či zamítnutí, insolvenční soud oddlužení schválí. Toto rozhodnutí soudu se často pojí s rozhodnutím o úpadku. Je zde tedy určen insolvenční správce, který provede soupis majetkové podstaty dlužníka. Následně jsou věřitelé tímto rozhodnutím vyzváni, aby přihlásili své pohledávky, a to ve lhůtě 30 dní.

Přezkumné jednání

V rozhodnutí o schválení návrhu na povolení oddlužení je nařízeno přezkumné jednání. Insolvenční správce na toto jednání shromažďuje přihlášky pohledávek a připravuje potřebné podklady. Dlužník se může k přihlášeným pohledávkám vyjádřit na přezkumném jednání nebo ještě před jednáním, kdy své vyjádření napíše do insolvenčním správcem připraveného seznamu pohledávek.

Na tomto jednání insolvenční správce přezkoumává jednotlivé přihlášené pohledávky ze seznamu. Dlužník, ale i insolvenční správce může dementovat pořadí přihlášených

⁴⁰KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rabínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3

pohledávek, jejich pravost nebo výši, přičemž popření pohledávky dlužníkem i správcem má stejnou váhu.

Schůze věřitelů

Na přezkumné jednání zpravidla bezprostředně navazuje schůze věřitelů. Dlužník je povinen se této schůzi zúčastnit. Nedostaví-li se bez omluvy nebo jeho omluvu insolvenční soud neuzná, má se zato, že vzal dlužník svůj návrh na povolení oddlužení zpět.

Na této schůzi se nejdříve zvolí tzv. věřitelský výbor. Insolvenční správce seznámí ostatní zúčastněné se svým dosavadním počínáním. Věřitelé, pokud chtějí, mohou insolvenčního správce odvolat, a využít tak své právo na stanovení správcem jinou osobu.

Dlužník má právo sám navrhnout způsob jakým bude oddlužení provedeno. Je však pouze na věřitelích, aby stanovili, jakou formou bude oddlužení provedeno. Rozhodují vždy hlasováním, přičemž toto hlasovací právo mají jen nezajištění věřitelé s včasnou přihláškou pohledávky. Nesmějí přitom být blízkou osobou k dlužníkovi. Hlasovat mohou i nezúčastnění věřitelé pomocí hlasovacího lístku. Pokud se shodne na usnesení nadpoloviční většina věřitelů (dle výše pohledávek), je návrh na způsob oddlužení přijat. V případě, že se věřitelé neshodnou při hlasování, rozhoduje o tomto insolvenční soud. Jestliže dlužník navrhoval jiný způsob oddlužení, postupuje se při jeho schválení na schůzi věřitelů obdobně. Proti rozhodnutí o povolení oddlužení není odvolání přípustné.⁴¹

2.12 Způsoby oddlužení

Jak již bylo zmíněno výše, o způsobu oddlužení rozhodují věřitelé dlužníka na schůzi věřitelů, na rozdíl od samotného povolení oddlužení, o kterém rozhoduje výlučně insolvenční soud. Volba způsobu oddlužení se týká pouze nezajištěných věřitelů. Zajištění věřitelé nejsou oprávněni rozhodovat o způsobu dlužníkovy oddlužení, protože jsou v insolvenčním řízení uspokojováni výlučně z majetku dlužníka, který slouží k zajištění jejich pohledávek. Samotného průběhu oddlužení se tedy přímo neúčastní.

Insolvenční zákon stanovuje dva základní způsoby oddlužení, kterými jsou:

- plnění splátkového kalendáře a

⁴¹MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

- zpeněžení majetkové podstaty.⁴²

2.12.1 Oddlužení ve formě splátkového kalendáře

Při způsobu oddlužení formou splátkového kalendáře musí po dobu 5 let dlužník platit ze svých příjmů měsíčně nezajištěným věřitelům určenou splátku. Tu insolvenční správce rozdělí mezi věřitele dle poměru jejich pohledávek. Insolvenční soud může na žádost dlužníka, podanou již v návrhu na povolení oddlužení, stanovit částku jinou než je stanovena. A to v případě, že lze předpokládat hodnotu, kterou věřitelé obdrží stejnou či větší než 50 % jejich pohledávek nebo stejná či vyšší než hodnota plnění, na které se dlužník s věřiteli dohodl. Insolvenční soud však na dlužníkův návrh jiných splátek nemusí brát zřetel. Bude zde přihlížet zejména k důvodům, které vedly k úpadku a také k vyjádření věřitelů. Jestliže dojde u dlužníka nebo jeho rodiny k podstatné změně poměrů, může požádat o placení nižších splátek i v průběhu insolvenčního řízení.

Insolvenční soud rozhodnutím, které schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře:

- nařizuje dlužníkovi placení po dobu 5 let prostřednictvím insolvenčního správce nezajištěným věřitelům k určitému dni stanovenou částku z jeho příjmů, a také stanoví termín placení první splátky,
- označí příjmy, které budou soužit k pokrytí první splátky,
- označí nezajištěné věřitele, kteří se dohodli s dlužníkem, na splátce nižší než je 30 % jejich pohledávky, a uvede tuto nižší hodnotu,
- dále nařídí plátcí mzdy dlužníka, aby zajistil stanovené srážky ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka a nevyplácel je dlužníkovi, ale zasílal insolvenčnímu správci.

Plátce mzdy dlužníka musí tedy vypočíst zabavitelnou část z jeho mzdy a následně ji zaslat insolvenčnímu správci, který ji rozdělí mezi věřitele. Dlužníkovi pak vyplatí zbytek mzdy, tedy její nezabavitelnou část ke své potřebě. Více k výpočtu nezabavitelné částky v případové studii (viz podkapitola 4.3).

Dlužník má během trvání splátkového kalendáře určité povinnosti a je pod dohledem insolvenčního správce. Dle stanovení IZ musí dlužník vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost nebo o ni alespoň náležitě usilovat. Jakékoliv hodnoty, které získá děděním či darem

⁴²KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rabínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3

musí zpeněžit a tyto příjmy pak využít k mimořádným splátkám ve splátkovém kalendáři. Změnu zaměstnání nebo bydliště musí neodkladně oznámit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému orgánu. Dále jim je dlužník povinen předložit přehled svých příjmů za posledních 6 měsíců, a to vždy k 15. lednu a 15. červenci kalendářního roku. Nesmí zatajovat své příjmy a musí být připraven na vyžádání poskytnut náhled do svých daňových priznání. Není přípustné ani poskytování jakékoli výhody některému z věřitelů.

V situaci, kdy dlužník v průběhu plnění splátkového kalendáře ztratí zaměstnání, je nutné, aby si neprodleně hledal zaměstnání nové i za cenu méně kvalifikovaného pracovního místa. Pokud však bude toto hledání dlouhodobě neúspěšné, insolvenční soud zruší schválení oddlužení a přistoupí k prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Za jiné situace, kdy dlužník přijde o výdělečnou možnost např. z důvodu nástupu na rodičovskou a mateřskou dovolenou nebo z důvodu dlouhodobé nemoci, může řešit svou situaci pomocí zdrojů od třetí osoby.⁴³ Dle § 2701 NOZ uzavřením smlouvy o důchodu se plátce daru zavazuje příjemci, tedy dlužníkovi, platit pravidelné peněžní dávky.

2.12.2 Oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty

Na majetkovou podstatu může být nahlíženo ze dvou různých pohledů. Přičemž tato rozdílnost bude dána osobou, která podává insolvenční návrh. Podává-li insolvenční návrh dlužník, patří do majetkové podstaty majetek ve vlastnictví dlužníka k okamžiku působení účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení i majetek nabytý v průběhu řízení. Jestliže podává insolvenční návrh věřitel, je majetkovou podstatou majetek ve vlastnictví dlužníka k okamžiku působení účinků předběžného opatření, tedy při omezení práva dlužníka s majetkem nakládat. Dále zde patří majetek patřící dlužníkovi k okamžiku účinků rozhodnutí o úpadku dlužníka, rovněž i majetek, který nabyl v průběhu insolvenčního řízení.⁴⁴

Majetkovou podstatu zpravidla tvoří:

- peněžní prostředky,
- movité a nemovité věci,
- soubory věcí a hromadné věci,
- vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů,

⁴³MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

⁴⁴Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava VI: Majetková podstata, § 205 Pojem a rozsah majetkové podstaty.

- akcie, šeky, směnky, jiné CP, jiné listiny, kde je jejich předložení nutné k uplatnění práva,
- obchodní podíly,
- peněžité a nepeněžité pohledávky dlužníka, i pohledávky podmíněné a ty které nejsou dosud splatné,
- mzda nebo plat dlužníka, pracovní odměna jako člena družstva, důchod, nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, stipendia, podpora v nezaměstnanosti, podpora při rekvalifikaci, náhrady ucházejícího výdělků a náhrady poskytované za výkon společenských funkcí,
- a také další práva a majetkové hodnoty, jež mají peněžitou ocenitelnou hodnotu.⁴⁵

Do majetkové podstaty naopak nepatří majetek, jež nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí, je to tedy majetek nezbytný k uspokojování hmotných potřeb dlužníka a jeho rodiny nebo majetek k plnění jeho pracovních úkolů. Dále i majetek, u kterého by byl prodej v rozporu s morálními zásadami, např. obvyklá výbava domácnosti, soukromý oděv, snubní prsten, zdravotní potřeby a jiné.

Dispoziční oprávnění k majetkové podstatě je na straně insolvenčního správce, který daný majetek zpeněží dle příslušných pravidel stanovených pro zpeněžení v konkursu.⁴⁶ Zpeněžení majetkové podstaty je tedy přeměnění veškerého majetku, který tvoří majetkovou podstatu dlužníka, na peníze, které souží k uspokojení věřitelů. Tomuto zpeněžení podléhají i bankovní konta a peněžní hotovost dlužníka.⁴⁷

2.13 Osvobození od dluhů

Pokud dlužník řádně a včas splní všechny povinnosti dle zvoleného způsobu oddlužení, může insolvenční soud vydat usnesení o osvobození dlužníka od placení pohledávek, které ještě nebyly uspokojeny. K tomuto však insolvenční soud nepřistoupí po skončení oddlužení automaticky, ale pouze na návrh dlužníka. S podáním tohoto návrhu by neměl dlužník zbytečně dlouho otálet. Skončením insolvenčního řízení totiž končí i účinky s ním spojené a tudíž končí i ochrana dlužníka před výkonem rozhodnutí a exekucí.

⁴⁵Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část první, Obecná část, Hlava VI: Majetková podstata, § 206

⁴⁶MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

⁴⁷Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část druhá, Způsoby řešení úpadku, Hlava I: Konkurs, § 283 Pojem zpeněžení majetkové podstaty.

Povolení osvobození od dluhů dlužníka při realizaci oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty není závislé na samotném dlužníkovi a jeho snažení, ale na míře uspokojení věřitelů, tedy výtěžku dosaženém při zpeněžení majetkové podstaty. Uspokojení věřitelů musí být pro povolení osvobození od dluhů vyšší než 30 % jejich zjištěných pohledávek.

V případě oddlužení formou splátkového kalendáře, závisí míra uspokojení pohledávek věřitelů na dlužníkovi. Insolvenční soud povolí osvobození jeho dluhů, pokud v období 5 let uspokojil své věřitele alespoň v rozsahu 30 % jejich pohledávek, a přitom plnil řádně všechny své povinnosti.

Jestliže se dlužníkovi nepodaří splatit předepsaných 30 % pohledávek, přistoupí insolvenční soud ke zkoumání okolností tohoto stavu. Pokud bude následně dlužníkem prokázáno, že dané hodnoty nebylo dosaženo jeho zaviněním a že uspokojení věřitelů nebylo nižší než by bylo v případě řešení úpadku dlužníka konkursem, soud osvobození od dluhů povolí.⁴⁸

Dle IZ po skončení insolvenčního řízení a nabytí právní moci tohoto rozhodnutí, vyškrtne insolvenční soud dlužníka ze seznamu dlužníků a veškeré informace a údaje v rejstříku tímto zneprístupní.⁴⁹

2.14 Shrnutí

Druhá kapitola byla zaměřena teoreticky na vysvětlení základních pojmů souvisejících s úpadkem dlužníka a na popsání oddlužení jako jednoho z nejefektivnějších způsobů řešení úpadku. Nejprve je stručně charakterizován vývoj úpadkového práva v ČR a dále pak definován insolvenční zákon. Popis je v této kapitole zaměřen zejména insolvenční řízení a úpadek, v další části pak podrobněji na oddlužení, podmínky povolení a konkrétní způsoby oddlužení. Tato kapitola se tedy soustřeďuje na důkladné seznámení s institutem oddlužení.

Následující kapitola se bude ubírat opět převážně teoretickým směrem, se zaměřením na statistiky z minulých let a zejména pak na ekonomické a sociální dopady zadlužování a následné dopady oddlužení na dlužníky.

⁴⁸MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

⁴⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), část třetí, Společná ustanovení, Hlava I: Insolvenční rejstřík, § 425 Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků.

3 EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ DOPAD NA DLUŽNÍKY

Institut oddlužení byl vytvořen v devadesátých letech minulého století. Nastal totiž vývoj v oblasti bankovních a finančních služeb a české rodiny pak začaly institutu oddlužení hojně využívat zejména od roku 2002, kdy byl velký růst ekonomiky.

Vývoj zadluženosti českých domácností lze sledovat z údajů v Bankovních a Nebankovních registrech. Tyto registry byly vytvořeny jako databáze informací o klientech, kteří si půjčili peněžní prostředky od finančních institucí. Zakladatelem těchto registrů v ČR je společnost CRIF – Czech Credit Bureau, a.s. Pro ověřování platební kázně svých potencionálních klientů využívá registry okolo 54 společností, bank i finančních institucí. Registry kromě vývoje zadluženosti umožňují i sledování budoucích dopadů do oblasti insolvenčních řízení a osobních bankrotů fyzických osob.⁵⁰

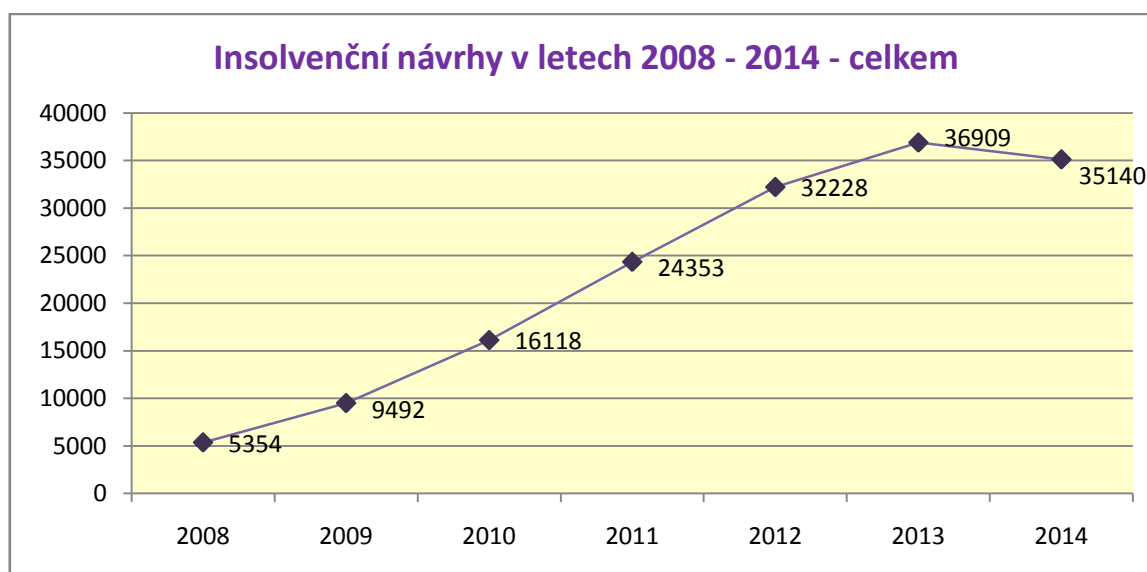
3.1 Insolvenční návrhy a osobní bankroty v roce 2014

Uplynulý rok 2014 se dá považovat za rok zlomový, co se týče vývoje počtu insolvenčních návrhů i vyhlášených osobních bankrotů. Prakticky poprvé od roku 2008, kdy vznikl insolvenční zákon, došlo k poklesu, jak celkového počtu podaných insolvenčních návrhů tak i celkového počtu vyhlášených osobních bankrotů. Tyto údaje vyplývají z tiskové zprávy přední ratingové společnosti Creditreform s.r.o. a analýzy společnosti CRIF, která se problematikou osobních bankrotů dlouhodobě zabývá.

V roce 2014 klesl počet podaných insolvenčních návrhů o 4,8 % ve srovnání s předešlým rokem 2013. Následující graf znázorňuje celkové počty podaných insolvenčních návrhů v letech 2008 až 2014. Zahrnuty jsou zde tedy návrhy firem a spotřebitelů včetně nepodnikajících živnostníků (viz. Graf 3.1.1).

⁵⁰KISLINGEROVÁ, Eva; Tomáš RICHTER; Luboš SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v České republice v období 2008-2013*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 143s. ISBN 978-80-7400-497-1.

Graf 3.1.1 – Insolvenční návrhy celkem v letech 2008 až 2014.

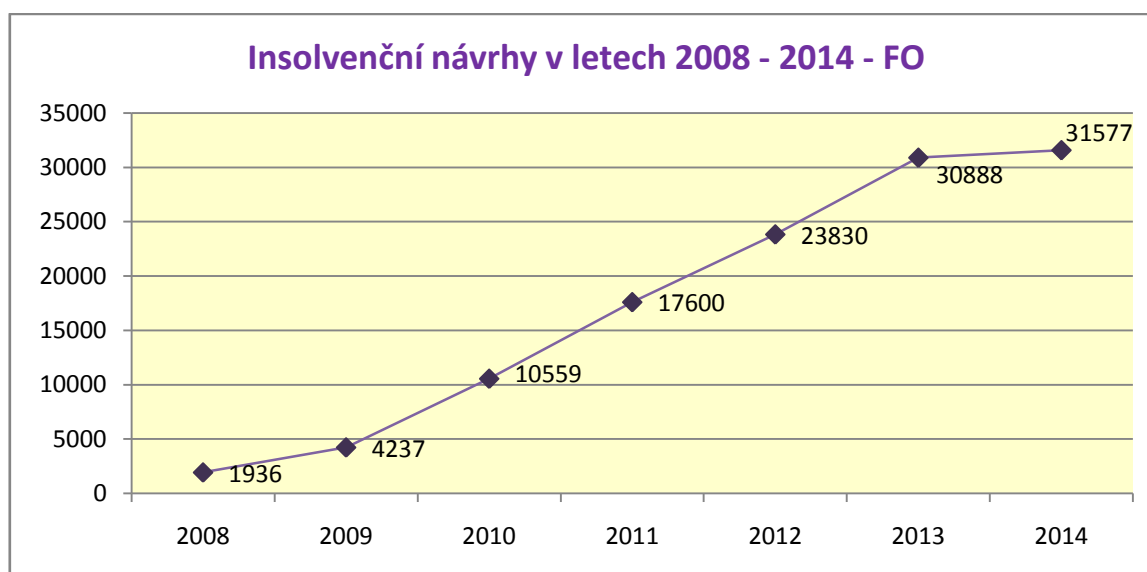

Zdroj: vlastní zpracování dle:Creditreform [online]. Vývoj insolvencí v České republice v roce 2014. Dostupné z: <http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>.

Celkové podané insolvenční návrhy je možno rozdělit na dvě skupiny podaných návrhů. První skupinu tvoří návrhy firem a druhou skupinu, kterou tvoří dohromady spotřebitelé a nepodnikající živnostníci. K rapidnímu poklesu návrhů došlo zejména ze strany firem, kde se meziroční snížení pohybuje okolo 40,8 %. U spotřebitelů dochází také ke snížení počtu návrhů, oproti tomu u nepodnikajících živnostníků došlo k velkému nárůstu těchto návrhů. V úhrnu toto zapříčinilo u druhé skupiny podaných návrhů celkově nárůst počtu návrhů o 2,2 %. Přestože byl tedy zaznamenán meziroční pokles celkových insolvenčních návrhů, počet návrhů podaných fyzickými osobami se zvýšil. Od roku 2008 byl počet podaných insolvenčních návrhů velmi vysoký a ročně se neustále zvyšoval a stále zvyšuje. Tempo tohoto růstu se však každý rok snižuje a proto v roce 2014 bylo zmíněných 2,2 % velmi příznivých a pozitivních pro další očekávání.⁵¹ Vývoj počtu insolvenčních návrhů podaných fyzickými osobami od roku 2008 je znázorněn v následujícím grafu (viz Graf 3.1.2).

⁵¹Creditreform [online]. Vývoj insolvencí v České republice v roce 2014. Dostupné z: <http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>.

Graf 3.1.2 – Insolvenční návrhy fyzických osob v letech 2008 až 2014.

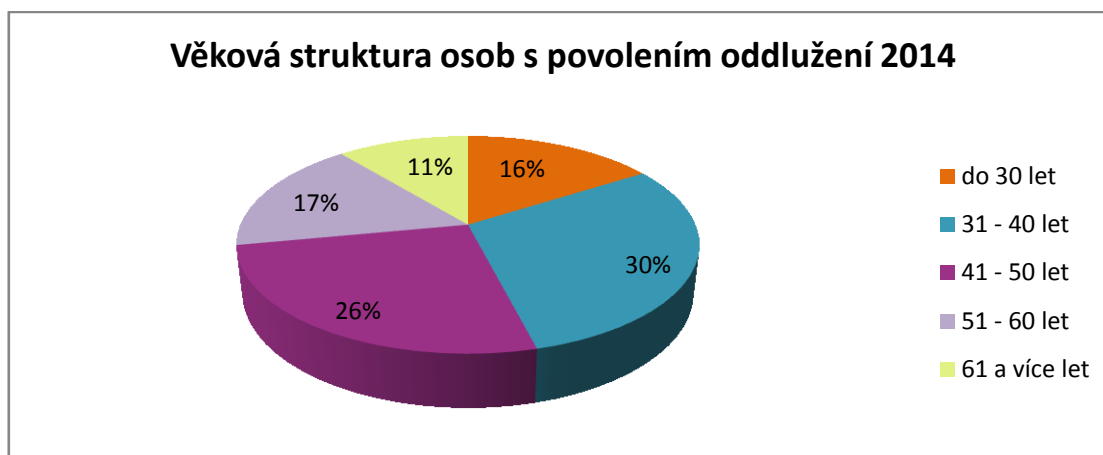
Zdroj: vlastní zpracování dle: Creditreform [online]. Vývoj insolvencí v České republice v roce 2014. Dostupné z: <http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>.

Jak již bylo zmíněno výše, rok 2014 se vyznačuje i snížením počtu vyhlášených osobních bankrotů. Z přijatých 21 955 návrhů na oddlužení v roce 2014 bylo povoleno 18 762 návrhů. V roce 2013 bylo přijato 26 169 návrhů na oddlužení a schváleno 19 165. Je zde patrný razantní pokles podaných návrhů, ale i počtu povolených oddlužení. Oproti roku 2013 tedy poklesl počet osobních bankrotů o 2 %.⁵²

Věková struktura u osob, u nichž bylo povoleno oddlužení, byla pro rok 2014 poměrně vyrovnaná. Věková kategorie od 31 do 40 let tvořila nejvíce, tedy 30 % ze všech povolených oddlužení. Nejméně povolených oddlužení pak připadalo na dlužníky ve věku 61 a více let, pouhých 11 % všech vydaných povolení oddlužení. V porovnání s rokem 2013 došlo k nárůstu povolení u věkové skupiny do 30 let a mírnému nárůstu o 1 % ve skupině 31 až 40 let. Ve vyšších věkových skupinách od 41 do 50 let a od 51 do 60 došlo pak k poklesům počtu povolených oddlužení. Věková struktura osob s povolením oddlužení pro rok 2014 je znázorněna v grafu Graf 3.1.3.

⁵²CRIF [online]. Tisková zpráva, 13/01/2015. Dostupné z: <http://www.crif.cz/Novinky/Pages/Novinky.aspx>

Graf 3.1.3 – Věková struktura osob s povolením oddlužení v roce 2014.

Zdroj: vlastní zpracování dle: Creditreform [online]. Vývoj insolvenčí v České republice v roce 2014. Dostupné z: <http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>.

Prognózy a očekávání, podložené těmito pravidelnými analýzami, jsou pro další roky optimistická. Oživení ekonomiky a s tím spojený růst zaměstnanosti a stability inflace, jakož i očekávané mírné posílení domácí poptávky, díky nárůstu objemu platů v rozpočtové sféře, by mohlo pro další rok podpořit minimalizování stavů předlužení v populaci. Stejně tak by tomu mohly pomoci některá vládní opatření na podporu rodin jako je např. daňového zvýhodnění na druhé a třetí dítě, slevy na dani při umístění dítěte ve školce či zavedení druhé snížené sazby DPH.⁵³

3.2 Příčiny předlužení

Hlavními příčinami předlužení jsou zpravidla nedostačující příjmy dané osoby. Ty mohou být zapříčiněny např. dlouhodobou nezaměstnaností, nízkou kvalifikací, dlouhodobou nemocí, neúspěšným podnikáním, v některých případech i vyšším věkem. Příčinou mohou být také zbytečně vysoké výdaje. Současná společnost a poměry v ní mají nastavenou vysokou laťku, ne všichni si ale uvědomují, že dosáhnout jí není tak lehké. Lidé si zvykli, že je téměř vše možné pořídit si na dluh. Nepočítají přitom s tím, že jejich schopnost splácet se může kdykoli změnit a oni pak nebudou schopni své dluhy splácet. V důsledku lehkomyšlnosti, ale také nedostatečné informovanosti si řada z nich pak nedokáže sama vyhodnotit rizikovost své zadluženosti.

⁵³Creditreform [online]. Vývoj insolvenčí v České republice v roce 2014. Dostupné z: <http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>.

Nejvíce ohroženými skupinami, kterým hrozí sociální vyloučení v důsledku předlužení, jsou zejména rodiče samoživitelé, početnější rodiny a rodiny s jedním příjmem, dále mladí lidé, starší osoby a osoby se zdravotním postižením, propuštění vězni, cizinci.⁵⁴

3.2.1 Nezaměstnanost v ČR

Jedním z hlavních faktorů, který má vliv na schopnost dlužníka splácet své dluhy, je ztráta pravidelného příjmu, tedy nezaměstnanost. O to více je důležitá, jedná-li se o dlouhodobý stav. Nezaměstnanost se v České republice stále zvyšuje. K prvnímu měsíci roku 2015 byl počet nezaměstnaných přes 556 tisíc.⁵⁵

Zhoršující se ekonomická situace má za následek ubývání pracovních míst a rostoucí nezaměstnanost. Problém představuje zejména dlouhodobá a opakovaná nezaměstnanost, kdy člověk finančně i sociálně strádá, je traumatizovaný, podléhá depresím a v neposlední řadě přichází o kvalifikaci. Člověk ztrácí pracovní návyky a tím i konkurenceschopnost při hledání nového zaměstnání. V případě narůstajících zadluženosti je situace o to horší. Dlužník se může uchýlovat k rezignaci na hledání řešení své obtížné životní situace.

Nejvíce ohroženou skupinou jsou ženy ve věkové kategorii nad 50 let a také zdravotně znevýhodněné osoby.⁵⁶

3.2.2 Bankovní a nebankovní instituce

Velký rozmach v posledních letech byl zaznamenán také v oblasti bankovních a zejména nebankovních institucí. Ty jsou hlavními poskytovateli úvěrů a tedy finančních prostředků dlužníkům. Největší rozmach byl hlavně v oblasti spotřebitelských úvěrů a oblasti půjček na bytovou potřebu a konkrétní zboží, oproti osobním úvěrům a splátkovým kartám, kde se setkáváme s poklesem zájmu.

Podle statistik z Bankovního a Nebankovního registru klientských informací byl ke konci černa 2014 evidován dluh 1,5 bilionů Kč. Dlouhodobé úvěry, tedy zejména hypotéky a stavební spoření, z toho tvořily 76 % a zbylých 24 % připadalo na krátkodobé úvěry. Celkově oproti roku 2013 se dluh zvýšil o 126,4 mld. Kč. Část tvořena dlouhodobými úvěry vzrostla meziročně o 112 mld. Kč a krátkodobé úvěry poklesly pouze o 14,4 mld. Kč, jak je zřejmé

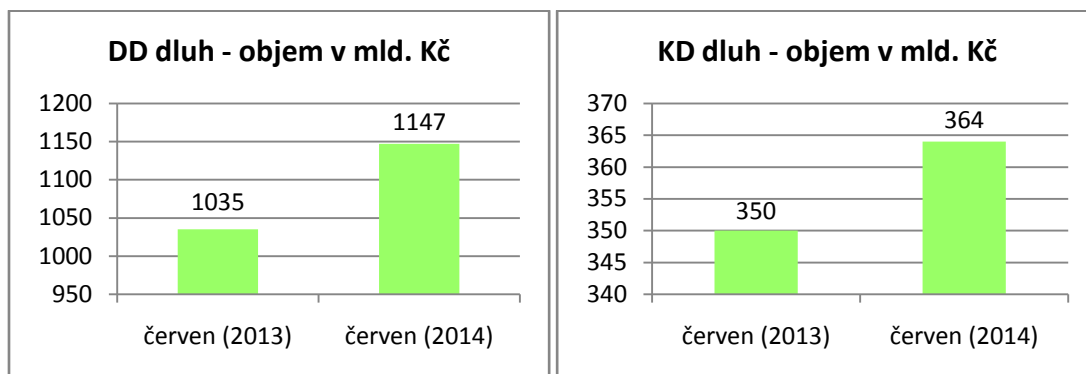
⁵⁴ EY 2010 [online]. Předlužení. Dostupné z: <http://ey2010.mpsv.cz/predluzeni/>

⁵⁵ Kurzy [online]. Nezaměstnanost v ČR, vývoj, rok 2015. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/?G=4&A=2&page=1>

⁵⁶ EY 2010 [online]. Nezaměstnanost. Dostupné z: <http://ey2010.mpsv.cz/nezamestnanost/>

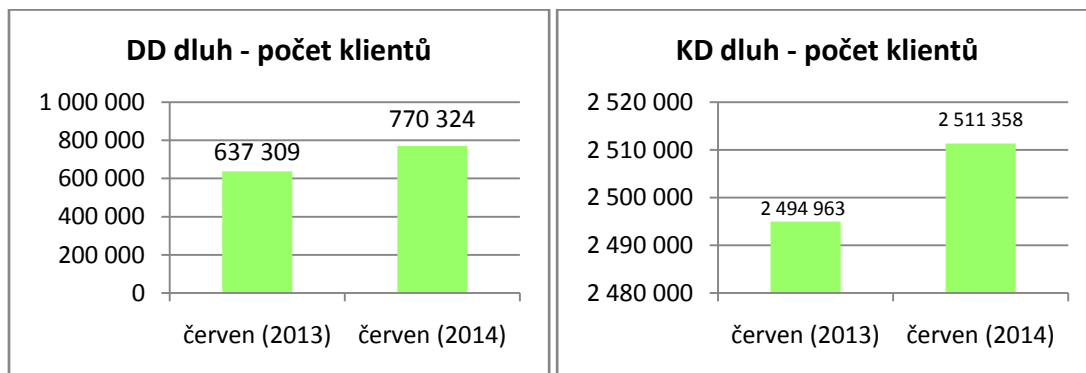
z grafu Graf 3.2.2.1. Dle zjištěných údajů splácelo koncem černa 2014 dlouhodobý úvěr 399 tisíc dlužníků a krátkodobý úvěr 2,1 milionů dlužníků, oba tyto úvěry najednou pak splácelo 371 tisíc osob.⁵⁷ Meziroční růst počtu dlužníků o 133 tisíc v případě dlouhodobého dluhu a taktéž meziroční růst počtu dlužníků o 16 tisíc u krátkodobého dluhu zachycuje graf Graf 3.2.2.2.

Graf 3.2.2.1 – Objem dlouhodobých a krátkodobých dluhů v mld. Kč.

Zdroj: vlastní zpracování dle: CRIF [online]. Úvěrový Barometr k 30.6.2014. Dostupné z: <http://www.crif.cz/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr/Pages/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr---%C4%8Derven-2010.aspx>

Graf 3.2.2.2 – Počet klientů s dlouhodobým a krátkodobým dluhem.

Zdroj: vlastní zpracování dle: CRIF [online]. Úvěrový Barometr k 30.6.2014. Dostupné z: <http://www.crif.cz/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr/Pages/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr---%C4%8Derven-2010.aspx>

⁵⁷CRIF [online]. Úvěrový Barometr k 30.6.2014. Dostupné z: <http://www.crif.cz/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr/Pages/%C3%9Av%C4%9Brov%C3%BD-Barometr---%C4%8Derven-2010.aspx>

3.2.3 Bankovní a nebankovní půjčky

Volba bankovní či nebankovní půjčky je pro člověka, který se rozhodne pro půjčku, důležitou volbou. Každá z těchto půjček má svá pro a proti. Je proto důležité zvážit tuto volbu a hlavně se předem důkladně seznámit s podmínkami, které jsou pro daný typ bankovní nebo nebankovní půjčky stanoveny.

Bankovní půjčky

Na trhu bankovních půjček je nabídka úvěrových produktů velmi různorodá. Banky jsou ochotny půjčit svým klientům téměř na cokoli. Nabízejí nejrůznější spotřebitelské úvěry, kreditní karty, hypotéky nebo také konsolidaci úvěrů atp. Jsou to instituce, které spadají pod velmi přísný dozor ze strany státu, a proto si zpravidla nemohou dovolit jakékoliv nekalé jednání vůči svým klientům.⁵⁸

Výhody bankovní půjčky:

- **nízké úroky** – banky nabízejí klientům nižší úrok, než v případě nebankovní půjčky,
- **spolehlivost** – působení většiny bank na trhu je dlouhodobé, banky jsou všeobecně známé a prověřené,
- **libovolná částka** – v případě úspěšného prověření klienta, je banka ochotna půjčit peněžní prostředky v jakékoli výši.

Nevýhody nebankovní půjčky:

- **složitá a zdlouhavá vyřízení** – při žádosti o půjčku v bance je nutné doložit mnoho dokladů a dokumentů, a dále vyřízení bankou může nějakou dobu trvat, obvykle několik dní, než vše prověří a následně schválí,
- **nahlížení do registru dlužníků** – banky kladou při schvalování půjček velký důraz na řádné splácení, a proto si předem prověří klientovo plnění finančních závazků v minulosti,
- **dokládání příjmu** – je povinností klienta bance předložit potvrzení o příjmu.

Nebankovní půjčky

Nebankovní půjčky představují velice komfortní příležitost jak si půjčit peněžní prostředky. Klient nemusí ani nutně nikam chodit, protože na trhu jsou dostupné i půjčky přes

⁵⁸Shopy [online]. Bankovní půjčky. Dostupné z: <http://www.shopy.cz/pujcky-on-line/bankovni-pujcky/>

internet. Nemusí nikomu nic dokládat a peníze má ihned k dispozici. Nebankovní půjčky pak představují vhodný způsob, jak se finančně vyrovnat s náhlými výdaji.

Výhody nebankovní půjčky:

- **rychlost** – nebankovní půjčky je možno si vyřídit např. přes internet nebo telefon během několika minut a peníze jsou pak k dispozici během několika dnů,
- **snadné vyřízení** – vyřídit si půjčku jde tedy i z domova, lze se tak vyhnout papírování a mnohdy tak i poplatkům za vyřízení,
- **bez potvrzení o příjmu** – není povinností klienta předložit potvrzení o příjmu a vyhne se zde i nahlížení do registru dlužníků.

Nevýhody nebankovní půjčky:

- **vyšší úroky** – nebankovní půjčky mají zpravidla vyšší úroky než bankovní půjčky,
- **výše částky** – u těchto půjček je většinou stanovena výše částky, kterou jsou klientovi ochotni půjčit,
- **riziko podvodu** – nebankovní instituce nemusejí být tak stabilní jako velké banky a také ne vždy jsou jejich úmysly a jednání seriózní.⁵⁹

Z obecného pohledu lze říci, že bankovní půjčky jsou pro klienty levnější, protože mají menší úrok, mají také nižší RPSN a jsou méně rizikové. Bankovní půjčky proto využívají zejména klienti se stálým příjmem, protože nezaměstnaní by z důvodů požadavků a jasně nastavených pravidel banky, při žádosti o půjčku pravděpodobně neuspěli. Dlužníci, kteří mají bankovní půjčky a dostanou se do problémů s jejich splácením, až pak přecházejí na půjčky nebankovní, kvůli jejich snadnému získání. Snaží se tak splatit dluh dalším dluhem a dostávají se do začarovaného kruhu dalších a dalších dluhů, a pak nastává jejich předlužení, kdy jediným rozumným východiskem je vyhlášení osobního bankrotu.

3.2.4 Zadlužení domácností

Zadlužení domácností představuje závažný sociální problém ve společnosti, ale na druhé straně může představovat i nutnost dnešní doby. Z tohoto pohledu nemůžeme považovat všechny dluhy obecně za špatné. Například investování do bydlení nebo do věcí,

⁵⁹ Ušetřeno [online]. Bankovní vs. nebankovní půjčky. Dostupné z: <http://www.usetreno.cz/bankovni-vs-nebankovni-pujcky/>

kteří nám mohou přinést v budoucnu příjem. Pak můžeme zadlužení rozdělit na zadlužení zdravé a nezdravé.

Zdravé zadlužení

U zdravého zadlužení jde zpravidla o promyšlenou půjčku, kdy důkladně zvažujeme její smysl, nutnost a rizika a v neposlední řadě také to, zda budeme půjčku v budoucnu schopni úspěšně splácet. Mezi zdravé dluhy pak patří např. hypotéky, půjčka na řešení neočekávaných životních situací jako je požár, povodeň, ale také náhlá ztráta zaměstnání či dlouhodobá nemoc. A jiné důkladně zvážené půjčky, úvěry a leasingy.

Nezdravé zadlužení

Na druhé straně hovoříme o nezdravém zadlužení, které si lidé berou bez větších úvah a zvažování. Jsou to půjčky na věci, které nepotřebujeme nutně nebo je můžeme koupit i za cenu nižší. Do nezdravého zadlužení patří již zmíněné prohlubování dluhu, kdy si dlužník vezme půjčku na splacení svých předešlých dluhů. Dále se zde řadí jakékoliv úvěry na nadstandardní vybavení domácností, půjčky či úvěry na uspokojení nenutné potřeby např. koupě dovolené. Nebo také prostředky na získání či udržení určitého statusu ve společnosti jako např. pořízení drahého automobilu apod.⁶⁰

3.3 Dopady předlužení

Dlužníci, kteří nezvládají splácet své dluhy, se dostávají do nezáviděníhodné situace. Předlužení se dotýká nejen dlužníka samotného, ale také jeho zaměstnavatele, má vliv i na život členů jeho rodiny a dotýká se i oblasti mezilidských vztahů.

3.3.1 Dopady na dlužníka

Vnímání dluhů a neschopnosti plnit své závazky je pro každého jedince odlišné a každý dlužník bude svou životní situaci, do které se díky dluhům dostal, vnímat jinak. Neschopnost zvládat životní úkoly, plnit očekávání sociálního prostředí může být pro někoho normální, ale pro některé jedince může taková situace, jako je např. dopis od exekutora nebo telefonát vymahačů dluhů, představovat silný stresor.

⁶⁰ Prachatice [online]. Jak vzniká dluh. Dostupné z: <http://prachatice.charita.cz/sluzby-a-projekty/opus-prachatice/klicove-aktivity/dluhova-past/jak-vznika-dluh/>

V každém případě jsou dlužníci vystaveni různým tlakům ze sociálního prostředí, se kterými se musejí určitým způsobem vyrovnávat. Jsou vymezeny čtyři způsoby z hlediska prožívání, kterými se dlužníci vyrovnávají se svými dluhy:

1. vytěsňování a popírání,
2. snaha dluhu vytěsnit další půjčkou – dlužníci se snaží uspokojit sebe i toho, komu dluží,
3. deprese – zde je v krajní situaci možné riziko sebevraždy,
4. otupění a nezájem – je jim už daná situace jedno.

Fakt, že dlužníci, kteří navštíví poradnu, ve snaze nechat si pomoci ze své jinak bezvýchodné situace, však svědčí o tom, že si svou situaci uvědomili a že ještě definitivně nepodlehli depresím, neotupěli a mají ještě zájem vše řešit.

Zaměstnání přináší člověku nejen materiální prospěch, díky němuž je schopen uspokojit své potřeby, ale také mu umožňuje jakousi seberealizaci, dává mu pocit užitečnosti, sebeúcty a ctižádosti. Ztráta zaměstnání pak představuje pro dlužníka velké trauma, které může mít psychické, sociální a zdravotní následky.

Na dlužníka jsou kladeny různá očekávání a to z různých stran. Musí čelit očekávání ze strany svých věřitelů, kteří mu neustále připomínají povinnost splácet půjčky, ať už formou dopisů, telefonátů nebo zasíláním výzev k uhrazení. Další metody, které věřitelé využívají, jsou např. zveřejňování pohledávek dlužníka na internetu, v tisku nebo v místech, kde se zdržuje, čímž je na dlužníka vyvíjen značný tlak. Další očekávání, kterým je dlužník vystaven plynou ze strany jeho rodiny. Rodina očekává, že bude mít jedinec zaměstnání a bude ji tak schopen zabezpečit a poskytnout jí prostředky na potřeby členů rodiny a zajistí jim určitou životní úroveň.

Podpora dlužníka

Rodina zde byla výše zmíněna jako subjekt očekávání, může být však vnímána jako jistý zdroj podpory dlužníka. Další zdroj podpory mohou pro dlužníka představovat např. přátelé, sousedé či kolegové z práce. Určitou formu podpory pak přináší i poradce a celkově instituce poradny, které svou situaci svěří do rukou. Dále se dá považovat za podporu také jednání s věřitelem, se kterým se dlužník domluví na nižších splátkách. Zdrojem podpory je pak určité i právo a konkrétně tedy insolvenční zákon, v němž jsou vymezena práva a povinnosti jak dlužníka, tak i věřitelů.

Podpora dlužníka ze strany těchto subjektů je zejména v emocionální oblasti, v přísunu náklonnosti a pochopení nebo také v poskytnutí konkrétní rady či informace.⁶¹

3.3.2 Dopady na zaměstnavatele

Předlužení občanů znamená značné zatížení pro jejich zaměstnavatele, zejména v podobě náročných administrativních úkonů, které musejí vykonávat ze zákona pro exekutorské úřady a insolvenční správce.

Pro získání úvěru je nejčastější podmínkou doložení příjmu, z toho vyplývá, že nejčastějšími dlužníky jsou lidé v produktivním věku, kdy chtějí zakládat rodiny a financovat své bydlení. Tato fáze se dá považovat za zdravé zadlužení, kdy mají zaměstnanci snahu si udržet pracovní místo a mít vyšší příjmy, čemuž pak odpovídá i jejich pracovní nasazení. Pro zaměstnavatele tedy znamenají přiměřeně zadlužení zaměstnanci optimální situaci. Naopak tomu však je v případě, kdy zaměstnanci ztratí schopnost splácet své dluhy. Pokud se zaměstnanec dohodne na splátkovém kalendáři, náklady pro zaměstnavatele nejsou vysoké, protože jde o stále se opakující srážku ze mzdy. Pokud ale dochází k exekuci mzdy, náklady z toho plynoucí pro zaměstnavatele jsou značné. Náklady zaměstnavatele na jednu exekuci jsou měsíčně 150 až 300 Kč. Zaměstnavatelé se v tomto směru stávají jedinými, kdo za tuto svojí práci nedostávají žádnou odměnu, ale nesou jen náklady. Není divu, že zaměstnancům s exekucemi se zaměstnavatelé snaží vyhýbat.

V případě osobních bankrotů, jsou povinnosti sice obdobné jako u exekuce na mzdu, ale administrativní úkony a náklady na zaměstnavatele podstatně nižší. Komunikace probíhá výhradně s jedním insolvenčním správcem a srážky jsou stanoveny usnesením Krajského soudu o splátkovém kalendáři. Podle zaměstnavatelů, se vrací i výkonnost a pracovitost zaměstnanců, protože opět disponují perspektivou pro své snažení, kterou kvůli exekucím ztráceli.⁶² To názorně zachycuje i následující tabulka (viz Tab. 3.3.2.1).

⁶¹ Na dřevo [online]. Býti dlužníkem. Dostupné z: <http://nadrevo.blogspot.cz/2010/08/byti-dluznikem.html>

⁶²KISLINGEROVÁ, Eva; Tomáš RICHTER; Luboš SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v České republice v období 2008-2013*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 143s. ISBN 978-80-7400-497-1.

Tab. 3.3.3.1 – Zaměstnavatel a zaměstnanec dlužník

ZADLUŽENÍ	ZAMĚSTNAVATEL	ZAMĚSTNANEC
Zadlužení (přiměřené)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ standardní činnost personálního oddělení 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysoká pracovní výkonnost ▪ motivace – cíl splnit své finanční závazky
Zadlužení (nadměrné)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poradce zaměstnance ▪ analýza finanční osobní situace ▪ vyplácení mezd v hotovosti ▪ zálohy, krátkodobé finanční výpomoci ▪ klesá produktivita ▪ riziko nekvalitní práce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ klesá pracovní výkonnost ▪ řeší své osobní problémy i v pracovní době
Exekuce	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nákladné vedení agendy 150-300 Kč/exekuce/měsíc ▪ žádný nárok a úhradu nákladů ▪ riziko pokuty, náhrady škody při pochybení ▪ „hromosvod“ pro nespokojené zaměstnance ▪ roste fluktuace a náklady na přijímání a výstupy zaměstnanců 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ztrácí motivaci být zaměstnán ▪ střídá pracovní poměry, aby se vyhnul srážkám ze mzdy ▪ odchody do zahraničí ▪ úkryt do sítě sociálních dávek
Osobní bankrot	<ul style="list-style-type: none"> ▪ agenda pouze s insolvenčním správcem ▪ vedení agendy bez nároku na odměny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opět roste pracovní výkonnost ▪ jedna pevně daná srážka ze mzdy ▪ odpadají stresové situace s věřiteli ▪ časově omezené s nadějí na nový start do života

Zdroj: vlastní zpracování dle: KISLINGEROVÁ, Eva; Tomáš RICHTER; Luboš SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v České republice v období 2008-2013*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 143s. ISBN 978-80-7400-497-1.

3.4 Prevence v oblasti dluhů

Orientovat se v dnešní době v široké nabídce úvěrů a půjček je pro většinu spotřebitelů nesnadné. Zejména nízká úroveň informovanosti o negativních dopadech zadlužení hraje zásadní roli při zadlužování, rizika plynoucí z půjček pak dostávají dlužníky do vážných finančních i sociálních problémů.

3.4.1 Opatření v rámci státní a nestátní sféry

Hlavním nástrojem ochrany spotřebitelů v rámci finančního trhu je finanční vzdělání, tedy dostatečně vysoká úroveň finanční gramotnosti. Zainteresovanými stranami jsou zde stát

i nestátní organizace.⁶³ Důležité je v této souvislosti zvyšování informovanosti občanů o nežádoucích důsledcích zadluženosti a celkové zvyšování úrovně jejich finančního povědomí.

Ministerstvo školství ve spolupráci s Ministerstvem financí plánovalo již od roku 2006 vyučovat finanční gramotnost na školách. Na některých školách je finanční gramotnost vyučována v Občanské nauce, avšak jako samostatný předmět vyučována není. Zakomponována byla však do některých předmětů základních i středních škol.⁶⁴

Odborníci ze státních institucí i nestátních neziskových organizací se snaží podpořit situaci v České republice zakládáním institucí, prostřednictvím kterých nabízejí občanům osvětu v oblasti finanční gramotnosti, zadlužování a její prevence.

Aliance proti dluhům

Tato odborná platforma byla založena v roce 2011 Ministerstvem vnitra ČR. Založení této aliance vyplynulo ze zkušeností subjektů zabývajících se problémy v souvislosti s předlužením osob. Cílem je zejména zúročit všechny dostupné zkušenosti a vytvořit návrhy k minimalizaci předlužování občanů.⁶⁵

Asociace občanských poraden

Asociace poskytuje osobní, písemné či telefonické bezplatné poradenství předluženým občanům, pomáhá dlužníkům v komunikaci s věřiteli, v sestavování osobních a rodinných rozpočtů nebo vyhotovit potřebné písemnosti atp.

Sdružení ochrany spotřebitele (SOS)

Sdružení poskytuje bezplatné rady a je k dispozici občanům zejména v oblasti spotřebitelských práv a ochrany spotřebitele.

⁶³ Ministerstvo vnitra ČR [online]. Prevence zadlužování českých domácností s důrazem na sociálně slabé a vyloučené skupiny obyvatel. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prevence-zadluzovani-pdf.aspx

⁶⁴ Měsíc [online]. Finanční gramotnost na školách. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/pomuze-vyuka-financi-gramotnosti-na-skolach/>

⁶⁵ Ministerstvo vnitra ČR [online]. Vznikla Aliance proti dluhům. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vznikla-aliance-proti-dluhum.aspx>

Sdružení SPES, o.s.

Toto sdružení se zaměřuje na zvyšování finanční gramotnosti v ČR, pořádá vzdělávací projekty na středních školách, vypracovává také průzkumy finančního trhu a uskutečňuje různé semináře.⁶⁶

Sdružení pro probaci a mediaci v justici

Projekt se zaměřuje na zvyšování úrovně finanční gramotnosti osob ve výkonu trestu a po jeho skončení, ale také dětí z dětských domovů.⁶⁷

3.4.2 Poradna při finanční tísni

Další obecně prospěšnou společností je Poradna při finanční tísni. Je to nezisková, nestátní a nekomerční společnost, která poskytuje bezplatné poradenství. Byla založena v roce 2007 Sdružením českých spotřebitelů, tedy nejstarší nevládní organizací hájící zájmy spotřebitelů, a Českou spořitelnou. Poradna má několik kontaktních míst, např. působí v Praze, Ostravě, Ústí nad Labem, Šumperku, Litvínově, České Lípě, Hradci Králové, Plzni a v Prostějově.

Nabízí rady spotřebitelům, dlužníkům, kteří nejsou schopni splácet své dluhy, ale také všeobecné rady občanům v oblasti zodpovědného zadlužování. Poradenství společnosti je určeno zejména lidem, kteří se chystají zadlužit, těm, kterým hrozí platební neschopnost nebo se v ní již ocitli, a také organizacím, které také poskytují poradenské služby.

Cílem společnosti je v případě spotřebitelů, pozitivní působení na jejich povědomí ohledně úvěrů a půjček. Seznámit je se zdravým zadlužováním a naučit je zodpovědně a aktivně řešit svou platební neschopnost. Dále se společnost snaží přimět věřitele, aby při poskytování úvěrů a řešení problémů se splácením byli více sociálně orientovaní.⁶⁸

Mezi obecně prospěšné služby, které Poradna při finanční tísni nabízí, patří zejména:

- pomoc v prevenci vzniku problémů se splácením spotřebitelů, aby si při zadlužování počínali zodpovědně a obezřetně,

⁶⁶ Ministerstvo vnitra ČR [online]. Prevence zadlužování českých domácností s důrazem na sociálně slabé a vyloučené skupiny obyvatel. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prevence-zadluzovani-pdf.aspx

⁶⁷ EY 2010 [online]. Předlužení. Dostupné z: <http://ey2010.mpsv.cz/predluzeni/>

⁶⁸ Poradna při finanční tísni [online]. Poradna při finanční tísni. Dostupné z: http://www.financnitisen.cz/kdo_jsme.php

- podpora spotřebitelů, poskytování rad a informací, a také pomoc se snížením negativních dopadů a následků neschopnosti splácet na jejich finanční stabilitu,
- koordinace a asistence při komunikaci a spolupráci spotřebitelů s jejich věřiteli, soudy a soudními exekutory,
- vypracování návrhu na oddlužení a insolvenčního návrhu, zhodnocení splnění předepsaných podmínek pro povolení oddlužení,
- vysvětlení průběhu vymáhání a seznámení klientů s postupy věřitelů.⁶⁹

3.5 Shrnutí

Třetí kapitola byla zaměřena teoreticky na statistické údaje v oblasti podaných insolvenčních návrhů a vyhlášených osobních bankrotů v minulých letech. Informace jsou v této kapitole znázorněny také pomocí grafů. Jsou zde definovány příčiny předlužení. Zmíněn je také současný velký rozmach poskytovatelů bankovních i nebankovních půjček. V této kapitole, jsou dále porovnány bankovní a nebankovní půjčky, přičemž jsou uvedeny jejich výhody a nevýhody. Jsou zde také uváděny dopady předlužení a dopady osobního bankrotu nejen na dlužníka. Uvedeny jsou v této kapitole i preventivní opatření v oblasti dluhů.

Následující kapitola bude prakticky zaměřena na analýzu ekonomické a sociální situace dlužníků. Bude zde provedena analýza ukazatelů zadluženosti na vybraném vzorku dlužníků ve dvou různých letech a jejich následné porovnání. Dále bude provedena analýza prostřednictvím případové studie jednoho vybraného dlužníka.

⁶⁹Poradna při finanční tísni [online]. Druhy poskytovaných služeb. Dostupné z: http://www.financnitisen.cz/druhy_sluzeb.php

4 ANALÝZA A VYHODNOCENÍ EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ SITUACE DLUŽNÍKŮ

Samotná analýza je v této kapitole rozdělena na dvě části, pomocí nichž je poukázáno na ekonomickou a sociální situaci dlužníků. V první části je analýza aplikována na vybraném vzorku 60 dlužníků, kde jsou zjištěné informace vyhodnocovány a porovnávány ve dvou letech. Ve druhé části je pak analýza provedena na konkrétním dlužníkovi v oddlužení.

4.2 Analýza ukazatelů zadluženosti

K analýze byl použit vybraný vzorek 60 dlužníků, přičemž směrodatné bylo vybrání 30 dlužníků, kteří podali insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení v roce 2013 a 30 dlužníků, kteří podali návrh v roce 2014, aby mohlo být provedeno porovnání ukazatelů zadluženosti ve dvou letech. Do spisů dlužníků bylo nahlédnuto prostřednictvím veřejně dostupného insolvenčního rejstříku, provozovaného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Insolvenční rejstřík je dostupný na oficiálním serveru českého soudnictví www.justice.cz. Všichni dlužníci patří pod spisovou značku KSOS, jsou tedy vedeni na Krajském soudě v Ostravě a všem těmto dlužníkům bylo povoleno oddlužení formou splátkového kalendáře (viz Příloha č. 1 – Seznam dlužníku 2013 a Příloha č. 2 – Seznam dlužníku 2014).

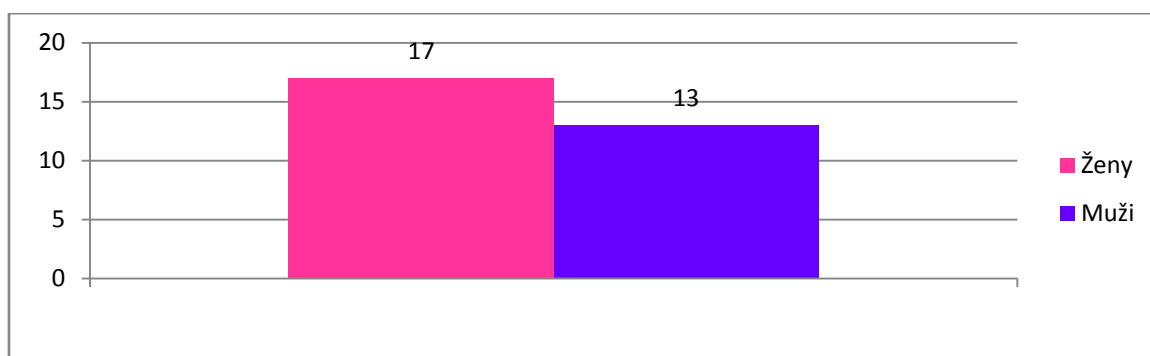
Cílem této analýzy je poukázat na jednotlivé vybrané ukazatele zadluženosti a porovnat jejich působení v letech 2013 a 2014. Pro lepší přehlednost a porovnání jsou zjištěné informace zaneseny do grafů.

4.2.1 Vyhodnocení zjištěných informací

Pohlaví dlužníků

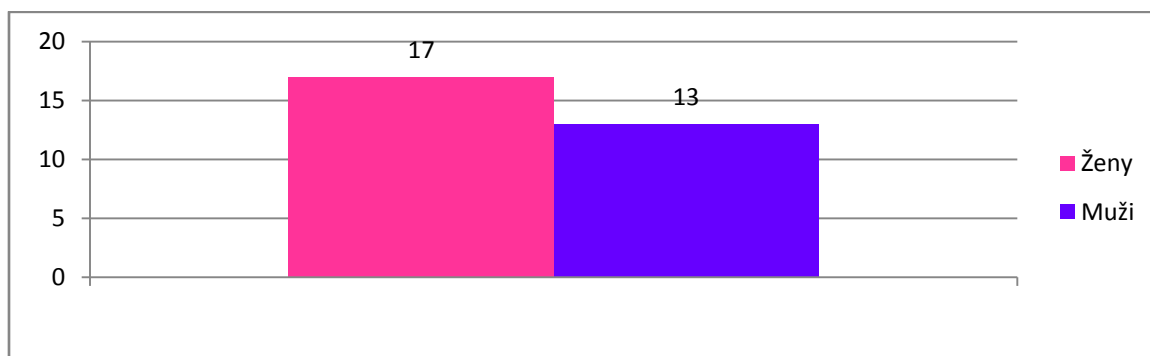
Při analýze bylo zkoumáno několik vybraných ukazatelů. Prvním zkoumaným ukazatelem bylo pohlaví dlužníků. Jak vyplývá z následujících grafů, jak v roce 2013, tak v roce 2014 byl ve vybraném vzorku dlužníků, stejný počet žen i mužů (viz Graf 4.2.1.1 a Graf 4.2.1.2). V letech 2013 i 2014 podalo insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení 17 žen a 13 mužů. Mezi dlužníky tedy převažují ženy.

Graf 4.2.1.1 – Pohlaví dlužníků (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

Graf 4.2.1.2 – Pohlaví dlužníků (vzorek 2014)

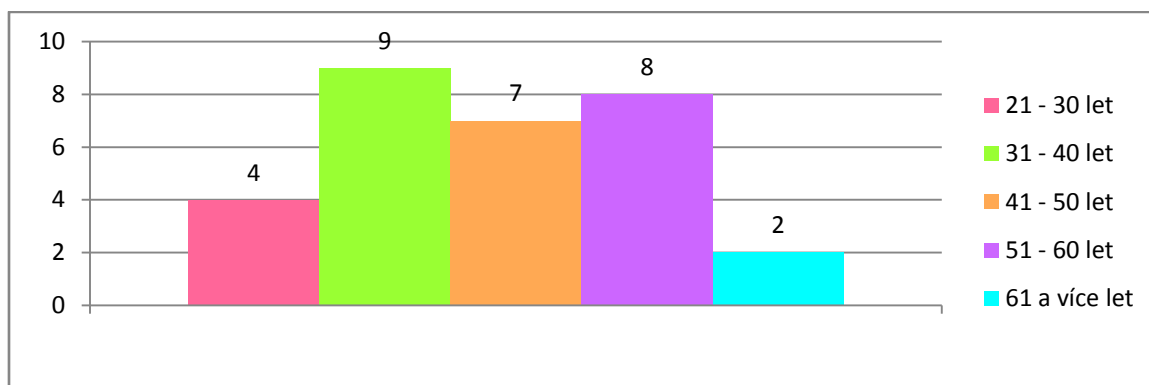

Zdroj: vlastní zpracování

Věk dlužníků

Druhým zkoumaným ukazatelem byl věk. Dlužníci byli v obou letech rozdělení do 5 kategorií. Celkově by se dalo říci, že nejvíce dlužníků v roce 2013 bylo ve věku od 30 do 60 let, přičemž nejpočetnější skupinu tvořili dlužníci ve věku 31 až 40 let. Méně se zadlužovali dlužníci ve věku 21 až 30 let a také ve věku 61 a více let, kdy tato skupina pak byla celkově nejméně početná. Nejmladšímu dlužníkovi zde bylo 25 let a nejstaršímu 68 let, průměrný věk dlužníků v tomto roce pak byl 43 let. (viz Graf 4.2.1.3).

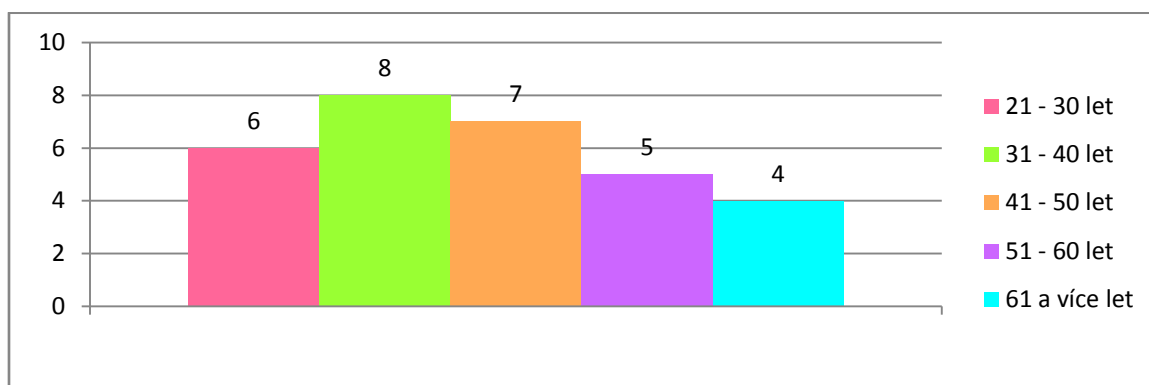
Graf 4.2.1.3 – Věk dlužníků (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

V roce 2014 tvořila nejpočetnější kategorii také skupina dlužníků ve věku 31 až 40 let. Nejméně bylo opět dlužníků ve věku 61 a více let. Oproti roku 2013 zde bylo nepatrně více dlužníků v kategorii 21 až 30 let a 61 a více let. Naopak lehce poklesl počet dlužníků, kteří měli věk mezi 41 a 50 lety. Nejmladším dlužníkem byl 26letý dlužník a nejstarším byl dlužník 68letý, průměrný věk dlužníků v roce 2014 byl stejně jako v roce 2013 43 let (viz Graf 4.2.1.4).

Graf 4.2.1.4 – Věk dlužníků (vzorek 2014)

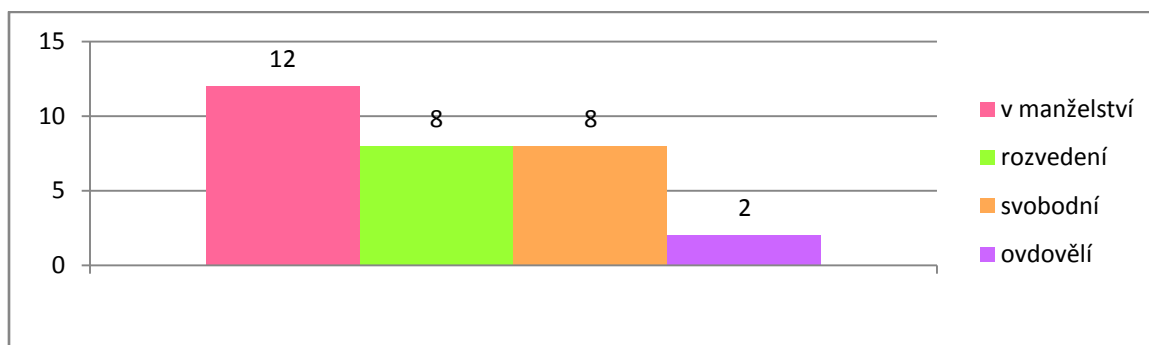

Zdroj: vlastní zpracování.

Rodinný stav dlužníků

Dalším zkoumaným ukazatelem byl rodinný stav zadlužených. V roce 2013 bylo z celkového zkoumaného počtu dlužníků v manželství 40 % dlužníků. Rozvedených dlužníků bylo zhruba 27 %, stejně jako svobodných, také 27 %. Ovdovělí dlužníci pak tvořili zbývajících asi 6 % (viz Graf 4.2.1.5).

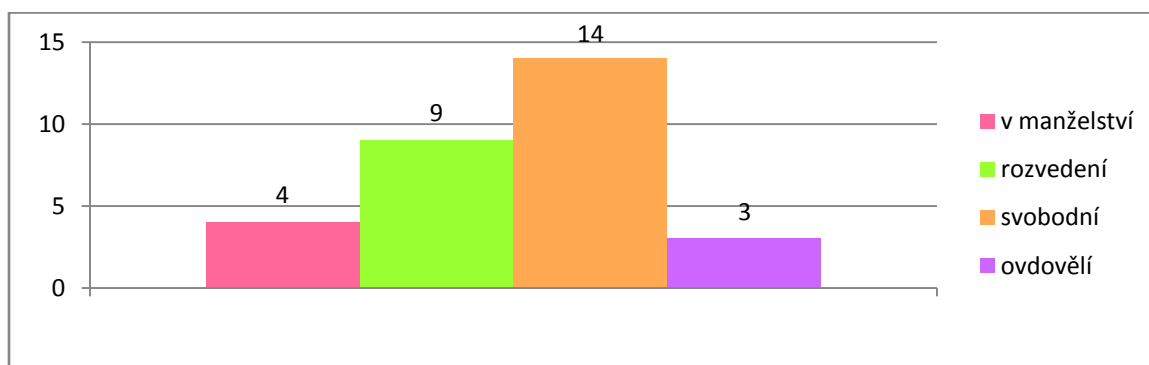
Graf 4.2.1.5 – Rodinný stav dlužníku (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

Tento ukazatel se v roce 2014 oproti minulému roku podstatně lišil. Největší podíl byl zde tvořen svobodnými dlužníky a to ze skoro 47 %. Na druhém místě byla skupina dlužníků rozvedených, kterých bylo 30 %. Dlužníci, kteří byli v manželství, tvořili v roce 2014 pouze 13 %, zde byl tedy zaznamenán oproti roku 2013 značný pokles jejich počtu. Nejmenší podíl dlužníků představovali opět dlužníci ovdovělí, a to 10 % (viz Graf 4.2.1.6).

Graf 4.2.1.6 – Rodinný stav dlužníků (vzorek 2014)

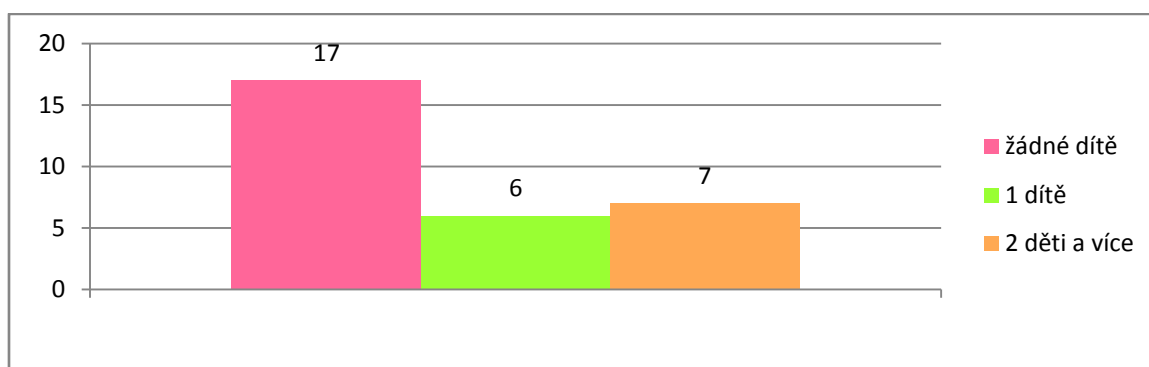

Zdroj: vlastní zpracování.

Vyživované děti

Čtvrtým sledovaným ukazatelem zadluženosti byly vyživované děti, tedy jestli je dlužníci mají a kolik. Z šetření vyplynulo, že v roce 2013 byl největší počet dlužníků, kteří vyživované děti neměli vůbec, bylo to celých 57 % dlužníků. Dlužníků, kteří měli jedno vyživované dítě, bylo 20 % z celkového počtu. Dále dlužníků se dvěma a více vyživovanými dětmi bylo 23 % (viz Graf 4.2.1.7).

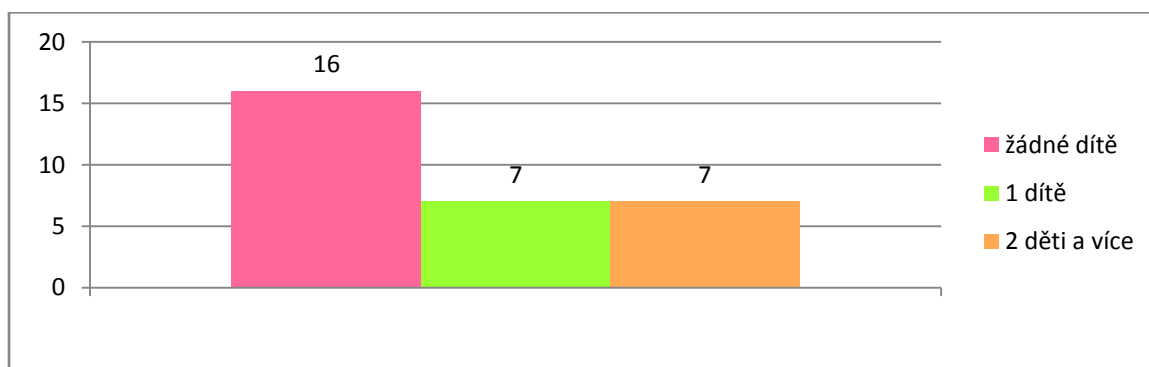
Graf 4.2.1.7 – Vyživované děti (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Tento ukazatel byl v roce 2014 velice podobný jako v předešlém roce. Největší počet dlužníků, tedy 54 %, žádné vyživované děti neměli. Počet dlužníků, kteří mají jedno nebo dvě a více vyživovaných dětí, byl zde vyrovnaný. Jedno vyživované dítě mělo 23 % dlužníků, taktéž tomu bylo v případě dlužníků se dvěma a více vyživovanými dětmi (viz Graf 4.2.1.8).

Graf 4.2.1.8 – Vyživované děti (vzorek 2014)

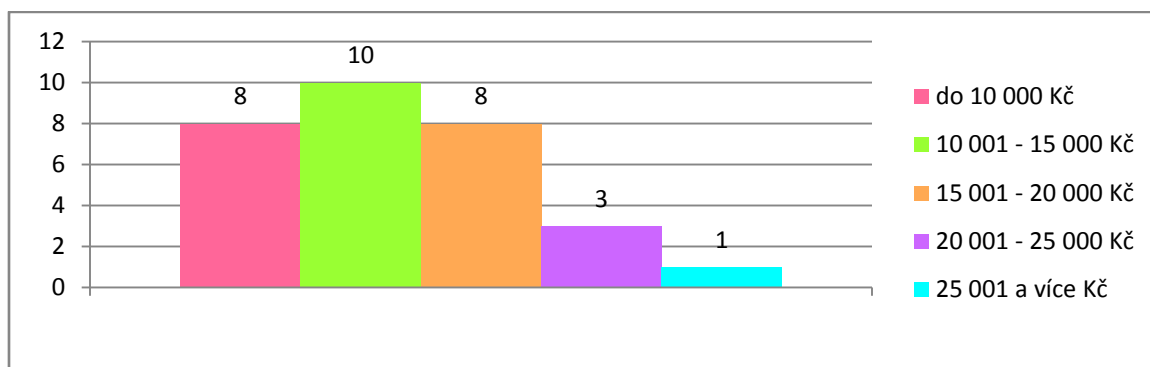

Zdroj: vlastní zpracování

Čistý měsíční příjem

V této analýze byl dále zkoumán čistý měsíční příjem dlužníků. Zde byli dlužníci rozděleni, právě podle svého čistého měsíčního příjmu, do 6 kategorií. V roce 2013 převládali dlužníci, kteří měli příjem zhruba 10 000 Kč do 15 000 Kč, bylo jich 33 %. Dále 27 % dlužníků pobíralo příjem do 10 000 Kč. Stejně tomu bylo i v případě dlužníků s příjmem mezi 15 000 Kč a 20 000 Kč, také 27 %. 10 % dlužníků mělo příjem od 20 000 Kč do 25 000 Kč a zanedbatelné 3 % dlužníků pak uvádělo příjem větší než 25 000 Kč (viz Graf 4.2.1.9).

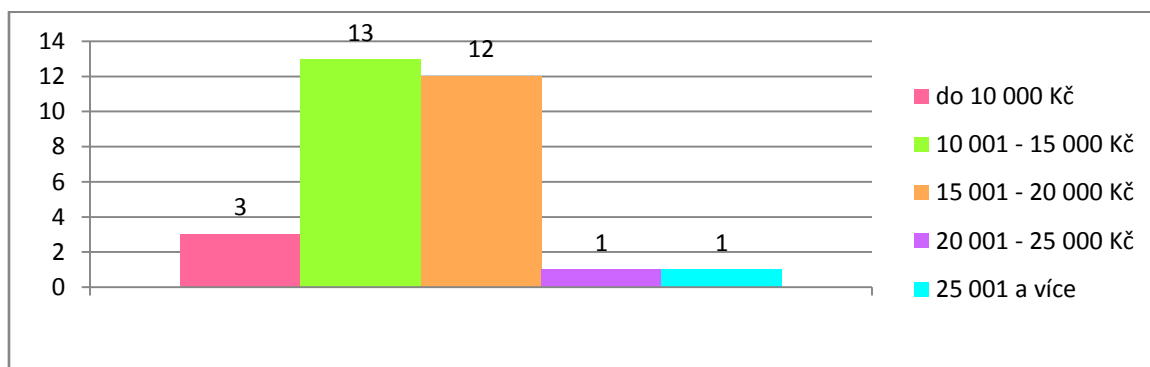
Graf 4.2.1.9 – Čistý měsíční příjem (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování

Z šetření vyplynulo, že i v roce 2014 byli dlužníci s čistým měsíčním příjmem ve výši od 10 000 Kč do 15 000 Kč nejpočetnější skupinou, procentně konkrétně 44 %. Druhou nejpočetnější skupinou byli dlužníci s příjmem od 15 000 Kč do 20 000 Kč, tvořili 40 % dlužníků. Do 10 000 Kč mělo v tomto roce příjem 10 % dlužníků. Dále byl zcela vyrovnaný počet dlužníků s čistým měsíčním příjmem od 20 000 Kč do 25 000 Kč a s příjmem nad 25 000 Kč. V obou těchto případech to byly 3 % dlužníků (viz Graf 4.2.1.10).

Graf 4.2.1.10 – Čistý měsíční příjem (vzorek 2014)

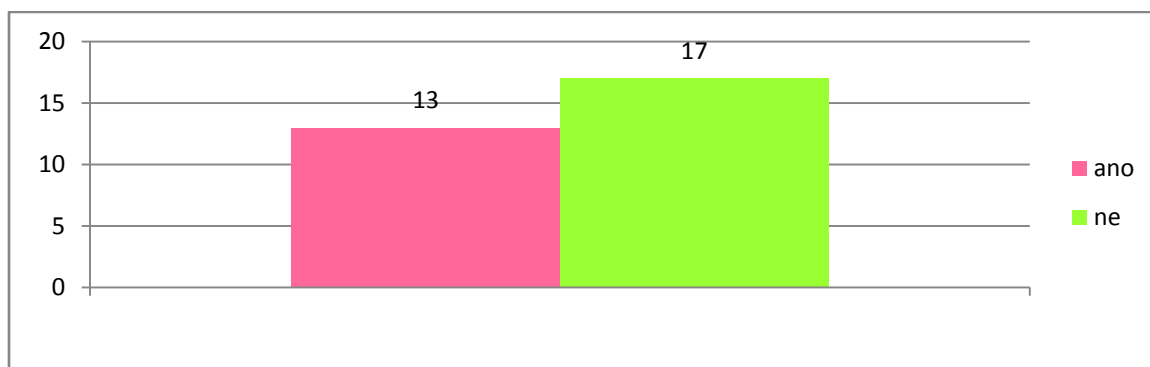

Zdroj: vlastní zpracování

Dar

Dále bylo v analýze zkoumáno, zda byl dlužníkům poskytnut na základě darovací smlouvy dar od třetí osoby. Z analýzy vyplynulo, že v roce 2013 přijalo ve svém oddlužení dar od třetí osoby 43 % dlužníků. (viz Graf 4.2.1.11). Dary byly poskytovány v rozmezí od 500 Kč až 6 000 Kč.

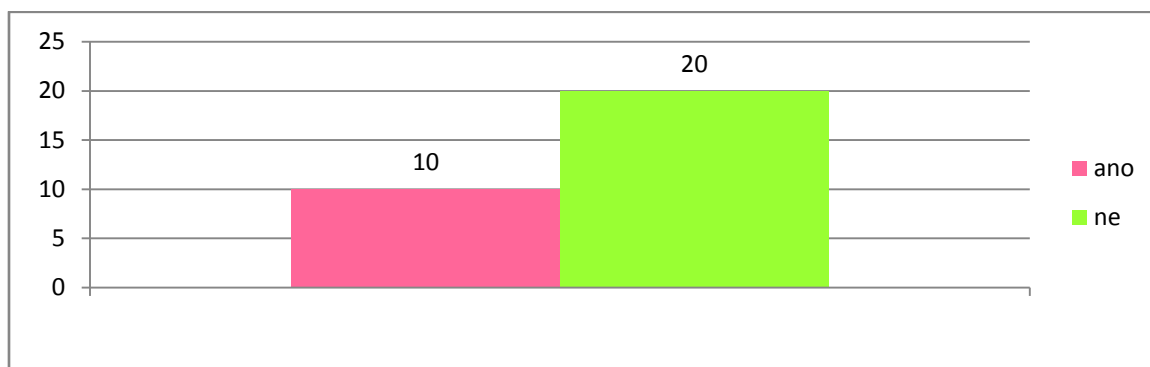
Graf 4.2.1.11 – Dar (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

V roce 2014 pak přijalo dar od třetí osoby 33 % dlužníků, a to v rozmezí od 300 Kč do 4 500 Kč (viz Graf 4.2.1.12).

Graf 4.2.1.12 – Dar (vzorek 2014)

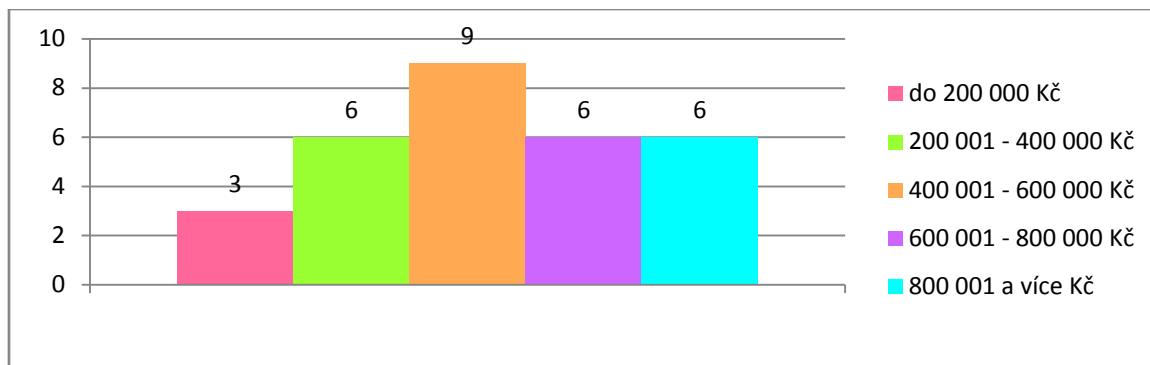
Zdroj: vlastní zpracování.

Celkový dluh

Šetřením bylo také zjišťováno celkové zadlužení vybraných dlužníků. Opět bylo zapotřebí dlužníky rozdělit do 5 kategorií dle výše jejich celkového dluhu. Pro rok 2013 bylo nejvíce dlužníků v kategorii, kde celková výše nezajištěných pohledávek byla v rozmezí od 400 000 Kč do 600 000 Kč, konkrétně to bylo 30 % dlužníků. Zcela vyrovnaný byl počet dlužníků v kategorii, kde nezajištěné pohledávky byly od 200 000 Kč do 400 000 Kč, a v kategorii od 600 000 Kč do 800 000 Kč, taktéž pak v kategorii nad 800 000 Kč, a to 20 % dlužníků. Pouze 10 % dlužníků mělo celkový dluh menší než 200 000 Kč (viz Graf 4.2.1.13). Šetřením pak bylo zjištěno, že v roce 2013 dosahovala úroveň zadluženosti u vybraného

vzorku dlužníků v průměru 573 225 Kč. Nejnižší dlužná částka byla 99 411 Kč a naopak nejvyšší dlužná částka byla zjištěna na úrovni 1 492 637 Kč.

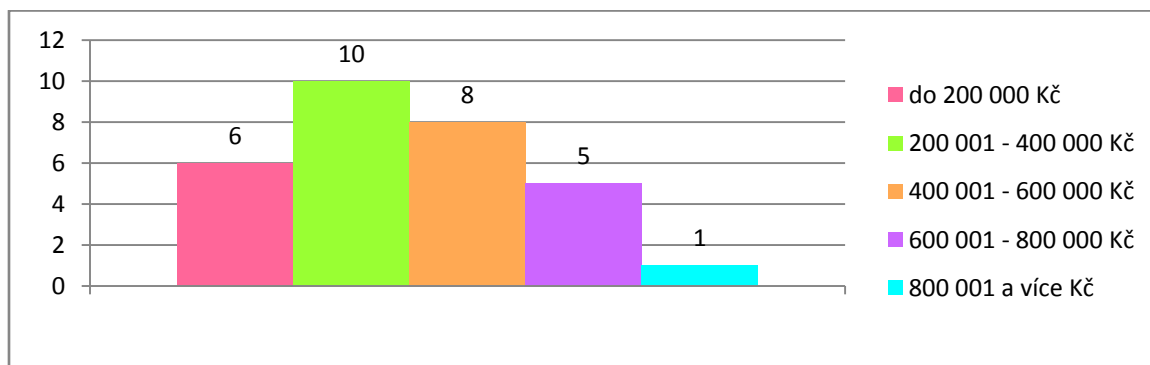
Graf 4.2.1.13 – Celkový dluh (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

Pro rok 2014 bylo nejvíce dlužníků s nezajištěnými pohledávkami v rozmezí 200 000 Kč až 400 000 Kč, konkrétně 33 % dlužníků. V této kategorii byl tedy zaznamenán nárůst oproti roku 2013. Mírně zde poklesl počet dlužníků v kategorii od 400 000 Kč do 600 000 Kč, která byla v předešlém roce nejpočetnější. Dlužníků s celkovým dluhem do 200 000 Kč bylo 20 %, stejně jako v kategorii celkového dluhu nad 800 000 Kč. Nejméně dlužníků pak mělo celkový dluh od 600 000 Kč do 800 000 Kč (viz Graf 4.2.1.14). V tomto roce dosahovala celková zadluženost u zkoumaného vzorku dlužníků průměrně 413 382 Kč, přičemž nejnižší dlužná částka byla 64 539 Kč a nejvyšší celková dlužná částka byla 952 910 Kč. V porovnání s rokem 2013 se celkové průměrné zadlužení snížilo.

Graf 4.2.1.14 – Celkový dluh (vzorek 2014)

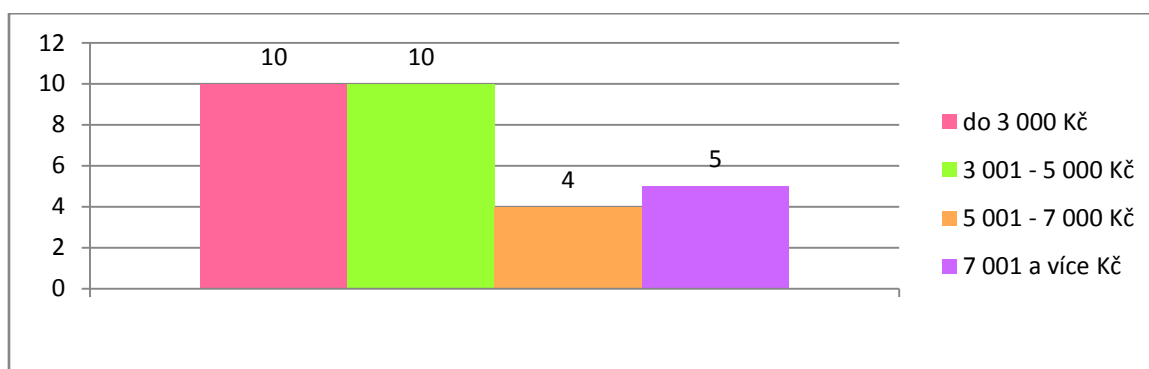

Zdroj: vlastní zpracování.

Měsíční splátka věřitelům

Dalším sledovaným ukazatelem byla částka, kterou budou dlužníci měsíčně splácet svým věřitelům. Zde byli dlužníci rozděleni do 4 kategorií. V roce 2013 dlužníci nejčastěji spláceli částky do 3 000 Kč, a také splátky v rozmezí od 3 000 Kč do 5 000 Kč. Procentně bylo těchto dlužníků v obou případech 33 %. 20 % z dlužníků splácelo částku větší než 7 000 Kč. A pouze 13 % dlužníků v roce 2013 platilo splátky v rozmezí 5 000 Kč až 7 000 Kč (viz Graf 4.2.1.15). Průměrnou částku, kterou dlužníci z vybraného vzorku v roce 2013 při svém oddlužení spláceli, byla 4 937 Kč. Nejnižší splátkou byla částka 506 Kč a nejvyšší pak částka 17 197 Kč.

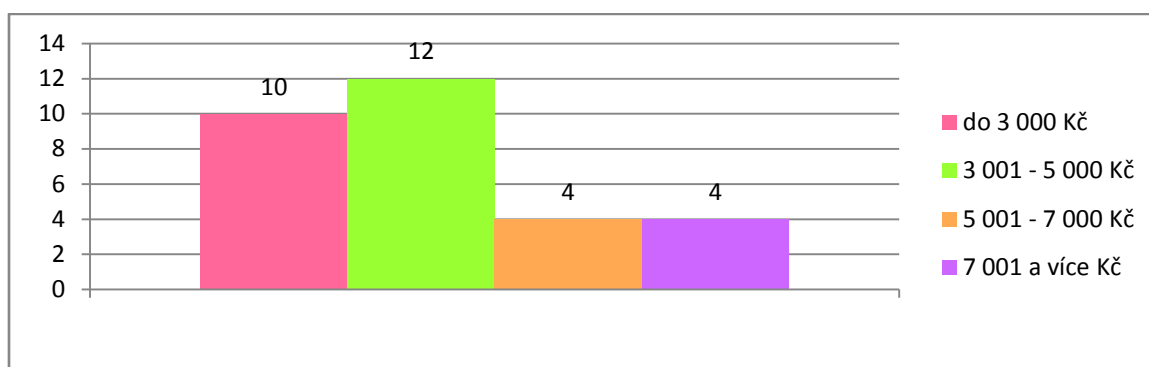
Graf 4.2.1.15 – Měsíční splátka věřitelům (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

V roce 2014 nedošlo v oblasti tohoto ukazatele k žádným výrazným změnám. Stejně jako v roce 2013 bylo nejvíce dlužníků, kteří spláceli svým věřitelům částku v rozmezí od 3 000 Kč do 5 000 Kč, v procentním vyjádření celých 40 % dlužníků. Druhou nejpočetnější skupinou byla také kategorie do 3 000 Kč, kterou splácelo 34 %. Dlužníků, jejichž splátky věřitelům byly od 5 000 Kč do 7 000 Kč, bylo zjištěno 13 %. Taktéž u splátek nad 7 000 Kč (viz Graf 4.2.1.16). Z šetření tedy vyplynulo, že výše splátek v roce 2013 i v roce 2014 byly u dlužníků velice podobné. Průměrná splátka byla 4 767 Kč, přičemž nejnižší splátkou byla částka 1 603 Kč a nejvyšší splátka byla 21 880.

Graf 4.2.1.16 – Měsíční splátka věřitelům (vzorek 2014)

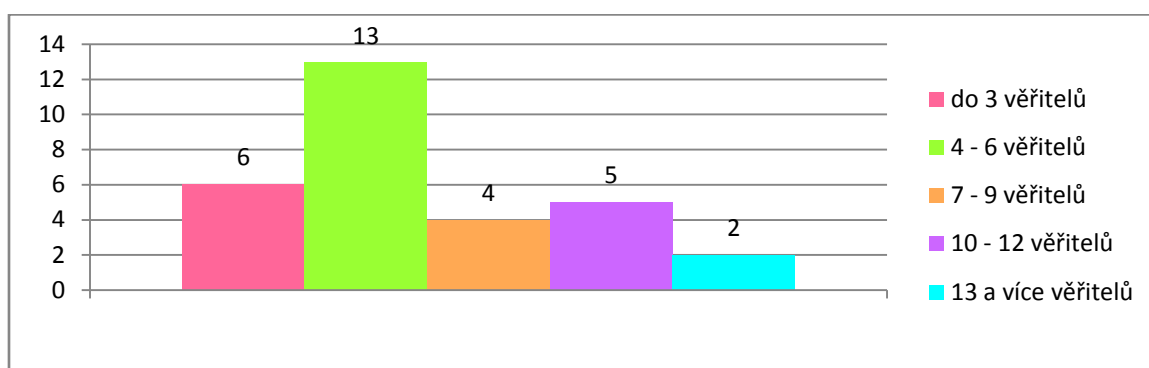

Zdroj: vlastní zpracování.

Počet věřitelů

Dalším zkoumaným ukazatelem byl počet nezajištěných věřitelů každého dlužníka. Ve vzorku dlužníků z roku 2013 splácí 43 % dlužníků 4 – 6 věřitelům. Tato kategorie představuje nejpočetnější zastoupení. Dále 20 % dlužníků splácí své pohledávky vůči maximálně 3 věřitelům, 17 % dlužníků splácí 10 až 12 věřitelům, 13 % dlužníků splácí pohledávky 7 až 9 věřitelům a zbylých 7 % dlužníků platí splátky více jak 13 věřitelům (viz Graf 4.2.1.17). Průměrný počet věřitelů se tedy u tohoto zkoumaného vzorku pohybuje zhruba okolo 6 až 7 věřitelů na jednoho dlužníka. Při zkoumání tohoto ukazatele byl také zjištěn jeden vedlejší aspekt, který by bylo vhodné zanést do analýzy. Byl to konkrétně častý výskyt GE Money Bank, a.s. jako nezajištěného věřitele dlužníků. GE Money Bank, a.s. se ve vzorku z roku 2013 objevilo jako věřitel hned u 17 dlužníků, tedy u 57 % zkoumaných.

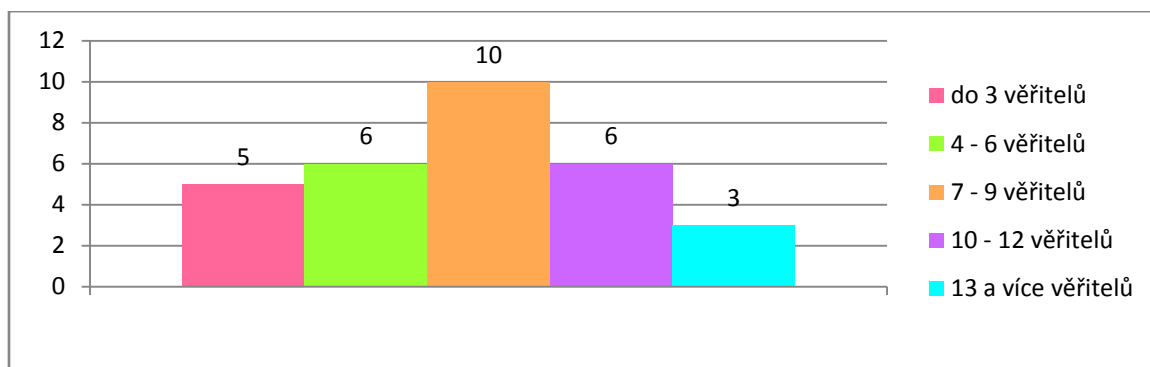
Graf 4.2.1.17 – Počet věřitelů (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

Ve vzorku dlužníků z roku 2014 je nejvíce dlužníků, kteří mají 7 až 9 nezajištěných věřitelů, procentně 33 %. Dlužníků, jež platí 4 až 6 věřitelů je 20 %, a také těch, kteří splácejí pohledávky 10 až 12 věřitelům je 20 %. Maximálně 3 věřitelům splácí asi 17 % dlužníků. Nejméně pak mají dlužníci více jak 13 věřitelů, tedy obdobně jako v předcházejícím roce, je tato kategorie nejméně zastoupenou (viz Graf 4.2.1.18). V průměru v roce 2014 má každý dlužník 7 až 8 nezajištěných věřitelů. Výskyt GE Money Bank jako nezajištěného věřitele byl zaznamenán u 12 dlužníků, procentně tedy u 40 %.

Graf 4.2.1.18 – Počet věřitelů (vzorek 2014)

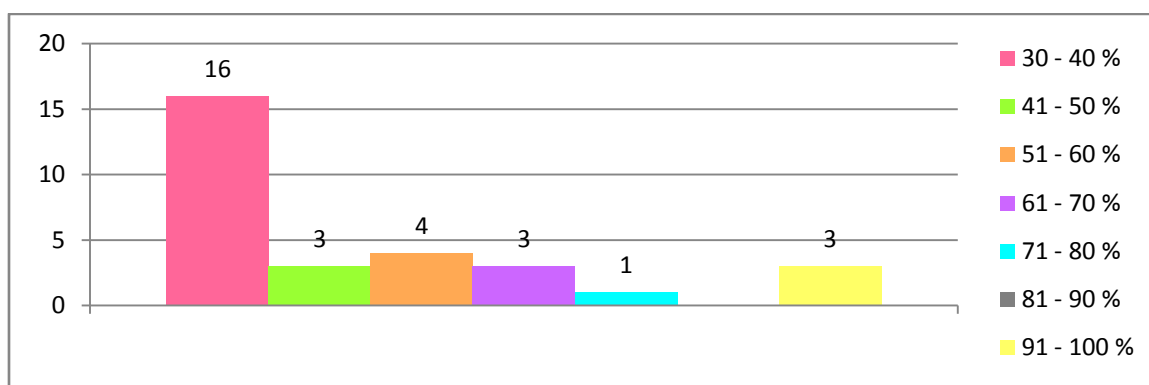

Zdroj: vlastní zpracování.

Očekávané uspokojení věřitelů

Posledním zkoumaným ukazatelem zadluženosti v této analýze bylo očekávané uspokojení věřitelů. Bylo zde vytvořeno 7 kategorií, do kterých byli přiřazeni dlužníci podle jejich předpokládaného splacení dluhu po uplynutí doby oddlužení. Z šetření bylo zjištěno, že u dlužníků z roku 2013 bude schopna splatit své dluhy z 30 až 40 % více jak polovina dlužníků, a to konkrétně 53 %. Ostatní kategorie byly počtem dlužníků téměř vyrovnané. 14 % dlužníků bude schopno splatit 51 až 60 % svých závazků, 10 % dlužníků pak splatí 41 až 50 % dluhů, obdobně jako u kategorie 61 až 70 % a 91 až 100 % závazků (viz Graf 4.2.1.19).

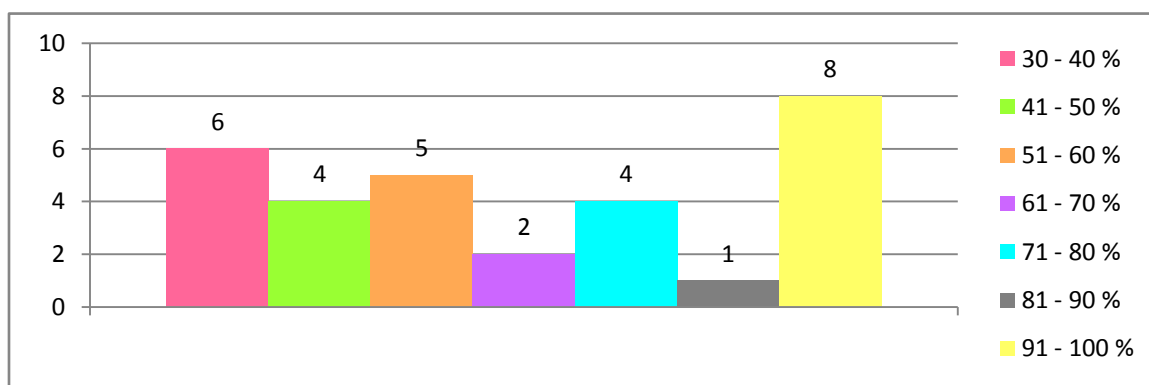
Graf 4.2.1.19 – Očekávané uspokojení věřitelů (vzorek 2013)

Zdroj: vlastní zpracování.

Pro rok 2014 bylo zjištěno, že nejčastěji budou schopni dlužníci splatit právě 100 % a zcela tak uspokojit všechny své věřitele. Tato úroveň uspokojení se tak předpokládá u 27 % zkoumaných dlužníků. U 20 % dlužníků se pak počítá s uspokojením 30 až 40 % věřitelů. U 17 % dlužníků bude splacen dluh z 51 až 60 %. Dále 13 % dlužníků bude schopno uspokojit své věřitele na úrovni 41 až 50 %, stejně jako na úrovni 71 až 80 %. U 7 % dlužníků se předpokládá uspokojení věřitelů z 61 až 70 % a u 3 % dlužníků je pak předpoklad uspokojení věřitelů 81 až 90 % (viz Graf 4.2.1.20).

Graf 4.2.1.20 – Očekávané uspokojení věřitelů (vzorek 2014)

Zdroj: vlastní zpracování.

4.2.2 Shrnutí dosažených výsledků

Z provedené analýzy ukazatelů zadluženosti vyplynulo, že větší podíl mezi dlužníky zaujímají v obou zkoumaných letech ženy. Toto zjištění však není nikterak překvapující vzhledem k tomu, že zde může mít značný vliv nezaměstnanost, protože jak již bylo zmíněno v podkapitole 3.2, ženy jsou více ohroženy nezaměstnaností než muži a z tohoto důvodu se

mohou také více zadlužovat. Dále bylo zjištěno, že nejčastěji podávají návrh na povolení oddlužení lidé v produktivním věku od 31 do 40 let. To bylo zaznamenáno v obou zkoumaných vzorcích dlužníků. Vzhledem k tomu, že dluhy pocházely nejčastěji ze spotřebitelských úvěrů, lze se domnívat, že tyto dluhy vznikly dlužníkům v situacích, kdy se snažili postavit na vlastní nohy a osamostatnit se. Oproti tomu nejnížší zastoupení dlužníků v postproduktivním věku značí, že starší lidé vzhledem k tomu, že jejich důchody nejsou příliš velké, umějí a někdy i musejí vyjít i s málem. Jsou více šetřiví a k půjčkám obezřetnější. Mnohdy ani úvěrům nerozumí a nemají širší přehled v nabídce půjček.

Z dalšího šetření bylo zjištěno, že v roce 2013 byl největší počet dlužníků v manželství, to znamená, že se o hospodaření a výdaje dělili s další osobou. Zbylých 60 % dlužníků bylo buď svobodných, rozvedených nebo ovdovělých. Hospodařili tedy se svými příjmy a výdaji sami. Toto zjištění jen potvrzuje fakt, že jedinci, kteří žijí sami a sami vedou svoji domácnost, mají situaci podstatně těžší a více se pak uchylují k půjčkám. Toto tvrzení se pak zkoumáním potvrdilo i v roce 2014, kde bylo celkově nejvíce dlužníků, téměř 77 %, kteří byli buď svobodní, nebo rozvedení. S tím je spojen i následující ukazatel, a to počet vyživovaných dětí. V obou zkoumaných letech byl jednoznačně největší podíl dlužníků, kteří vyživované děti neměli vůbec. Z toho lze opět vyvodit, že lidé, kteří mají odpovědnost pouze za sebe samotné a nemají závazek vůči jiné osobě, nemají žádnou vyživovací povinnost, často počítají s většími budoucími příjmy. Tito lidé pak nemají tolik zodpovědnosti, nebojí se více riskovat, a také se více zadlužovat.

Dalším zkoumaným ukazatelem byl čistý měsíční příjem dlužníků. Z šetření vyplynulo, že nejčastěji se zadlužují lidé, kteří mají příjem od 10 000 Kč do 15 000 Kč. Tento příjem je v dnešní době často nedostačující, zvláště pak ve zmiňovaných případech, kdy musí člověk s tímto příjmem vyjít sám. Celkově z analýzy vyplynulo, že nejvíce se zadlužují osoby s příjmem do 20 000 Kč. U příjmu většího než 20 000 Kč se dá předpokládat, že jsou lidé většinou schopni své závazky splácet bez větších problémů.

Dlužníci mohou mít jakýkoli příjem, ale jejich finanční situace nemusí být pořád příznivá, může se náhle změnit. Vlivem úmrtí partnera, dlouhodobou nemocí či jinými vlivy. Pak jsou lidé nuceni vyhlásit si osobní bankrot. Jejich příjmy však mohou být i tak nedostačující k povolení oddlužení. V roce 2013 k povolení oddlužení dopomohl dar od třetí osoby hned 43 % ze zkoumaného vzorku dlužníků. V roce 2014 pak 33 % dlužníkům. Pokud dlužníci pobírají jen podporu či důchod, tyto měsíční dary jim mohou výrazně pomoci

nejen k samotnému povolení oddlužení, ale následně pak i v řádném splacení a zvládnutí jejich situace.

Analýzou bylo také prokázáno, že celkový dluh vybraného vzorku dlužníků z roku 2013, byl průměrně 573 225 Kč. V roce 2014 tomu bylo velice podobně, byl zaznamenán průměrný celkový dluh 413 382 Kč. Dlužníci z roku 2013 splácejí svým nezajištěným věřitelům průměru částku 4 937 Kč, dlužníci z roku 2014 4 767 Kč. Tyto údaje byly v letech 2013 a 2014 velmi podobné, proto by se toto zjištění dalo shrnout tak, že průměrně jsou dlužníci zadluženi na úrovni půl milionu Kč a nejčastěji splácejí své závazky částkou okolo 5 000 Kč.

Vybraný vzorek dlužníků z roku 2013 měl průměrně 6 až 7 nezajištěných věřitelů, ve vzorku z roku 2014 to bylo průměrně asi 7 až 8 nezajištěných věřitelů. Jak bylo vysledováno z analýzy, GE Money Bank a.s. bylo velmi častým věřitelem zkoumaného vzorku dlužníků v obou letech. Konkrétně v roce 2013 u 57 % dlužníků a v roce 2014 u 40 % dlužníků. Souhrnně tedy u celkového počtu 60 dlužníků se objevila tato banka jako nezajištěný věřitel ve 29 případech. Tento fakt potvrdila i manažerka GE Money Bank v článku pro Hospodářské noviny. „Každá banka bude mít jinak nastavená pravidla, za kterých pohledávku do insolvenčního řízení přihlásí“, jak uvedla Jana Pěchoučková, Senior Manager GE Money Bank (2015). To znamená, že tato banka má oproti konkurenci nastavený jiný limit na dlužnou částku, kdy se jim vyplatí se do řízení přihlásit, zatím co konkurenci už ne. Dle analýzy dat z insolvenčního rejstříku prováděné Hospodářskými novinami, bylo skutečně zjištěno, že GE Money Bank a.s. přihlašuje celkově nejvíce pohledávek při osobních bankrotech. V roce 2013 i 2014 byla tato banka vždy na prvním místě v počtu přihlášených pohledávek. Konkrétně banka v obou letech přihlásila přes 13 000 pohledávek v případech osobních bankrotů.⁷⁰

Při zkoumání posledního ukazatele, tedy očekávaného uspokojení věřitelů bylo šetřením zjištěno, že u vzorku dlužníků z roku 2013 se předpokládá nejčastěji splacení dluhů v rozmezí od 30 do 40 % u 53 % dlužníků. Je zde možné tedy konstatovat, že osobní bankrot pomůže od všech dluhů více než polovině ze zkoumaných dlužníků, pokud budou řádně splácet alespoň požadovaných 30 % svých závazků. U vzorku z roku 2014 je pak předpokládaná situace daleko příznivější. Předpokládá se totiž splacení nejčastěji 100 %

⁷⁰Hospodářské noviny [online]. GE Money: Insolvenční zákon je dobrý, jen je občas problém se správcí. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-63622870-ge-money-insolvenčni-zakon-je-dobry-jen-je-obcas-problem-se-spravci>

dluhu u 27 % dlužníků, a to často za méně než 5 let. Tato řízení však nejsou ještě u konce, někteří dlužníci jsou teprve na začátku se svými splátkami, a během následujících let se může jejich schopnost splácet změnit. Dá se ale předpokládat, že většina ze zkoumaných 60 dlužníků bude schopna splnit hranici 30 % pro řádné ukončení oddlužení, celkově se tak oprostí od dluhů a opět se ekonomicky a sociálně aktivně začlení do společnosti.

Všechny výpočty k této analýze jsou uvedeny v příloze (viz Příloha č. 3 – Pomocné výpočty analýzy – rok 2013 a Příloha č. 4 – Pomocné výpočty analýzy – rok 2014) a výsledky jsou pak souhrnně zaznamenány do tabulky (viz Příloha č. 5 – Souhrn výsledků analýzy za rok 2013 a 2014).

4.3 Případová studie

Druhou částí analýzy ekonomické a sociální situace dlužníků je případová studie. Je zde popsán a zhodnocen nejčastější způsob oddlužení, tedy oddlužení plněním splátkového kalendáře u konkrétního vybraného dlužníka. Všechny údaje jsou opět čerpány z veřejně dostupného insolvenčního rejstříku, dostupného na oficiálním serveru českého soudnictví www.justice.cz, jež provozuje Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Cílem této případové studie je popsat proces oddlužení až po zdárné ukončení tohoto procesu na konkrétním případě, a poukázat tak na ekonomickou a sociální situaci vybraného dlužníka.

4.3.1 Dlužník pod spisovou značkou KSOS 25 INS 542 / 2008

K případové studii byl vybrán dlužník pod spisovou značkou KSOS 25 INS 52 / 2008, který podal dne 18. 2. 2008 insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, kde žádal o oddlužení formou splátkového kalendáře, a to již třetí v pořadí. Soud vyhláškou vyzval věřitele dlužníka, kteří chtěli uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení, aby tak učinili a podali přihlášku. Pak ale soud řízení zastavil pro nedostatek podmínek řízení. Po dlužníkově odvolání a předání věci Vrchnímu soudu v Olomouci, bylo však nakonec rozhodnuto o nezastavení řízení. Dne 2. 6. 2008 tak byl do pozice insolvenčního správce určen Ing. Pavel Tomčala a 5. 6. 2008 se Krajský soud v Ostravě usnesl na povolení řešení úpadku oddlužením. Tímto usnesením byli také vyzváni věřitelé, kteří své pohledávky dosud nepřihlásili, aby tak učinili ve lhůtě 30 dnů.

V návrhu dlužník uvedl, že není zaměstnaný od roku 2007 a jeho jediným příjmem je tak starobní důchod ve výši 10 316 Kč. Dlužník nevlastní žádný jiný majetek, který by mohl použít na úhradu dluhů, protože již všechn prodal. Dále uvedl, že je vdovcem a má studujícího nezaopatřeného syna. Ze svého důchodu navrhuje splátky ve výši 5 000 Kč a jejich možné navýšení po skončení synova studia, který maturuje v roce 2008. Předpokládá splacení svým věřitelům částku minimálně 300 000 Kč, tedy asi 53 % za pět let. Své celkové dluhy vyčíslil na cca 570 000 Kč.

Dlužník datuje počátek svých finančních problémů již od roku 1999. Z počátku měl všechny své úvěry pod kontrolou, pak ale přišel o svou dobře placenou práci. Aby mohl dále splácet své půjčky a zajistit další potřeby vzniklé v souvislosti s těžkým onemocněním jeho ženy, začal se postupně více a více zadlužovat. Dlužník začal rušit všechna svá spoření a pojistky, prodávat svůj majetek, aby měl na zaplacení dluhů. Přestože mu z jeho tehdejšího zaměstnání mzda určitým způsobem rostla, na splátky úvěrů a životní potřeby to nestačilo. V roce 2006 pak dlužník opět o práci přišel a celý rok pobíral pouze podporu v nezaměstnanosti. Jen díky odstupnému, které dostal, byl pak určitou dobu schopen své závazky splácet. Dlužník žádnou jinou práci již nenašel a v roce 2007 šel do předčasného důchodu, jež mu byl přiznán ve zmíněné výši 10 316 Kč. V té době již finanční prostředky z odstupného vyčerpal a vzhledem k tomu, že žádné jiné finanční rezervy neměl, nebyl opět schopen své dluhy splácet. Dlužník se tedy rozhodl svou situaci řešit žádostí o povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Do insolvenčního řízení se přihlásilo 10 nezajištěných věřitelů s celkem 11 pohledávkami vůči dlužníkovi v celkové výši 602 895,72 Kč, jak je vidět v následující tabulce (viz Tab. 4.3.1.1).

Tab. 4.3.1.1 – Přehled přihlášených pohledávek a poměr jejich uspokojení

ČÍSLO VĚŘITELE	ČÍSLO POHLEDÁVKY	VĚŘITEL	VÝŠE POHLEDÁVKY	POMĚR USPOKOJENÍ
1	P1	Finanční úřad v Jeseníku	5 225,00 Kč	0,8667 %
2	P2	Unicredit Bank Czech Republic, a.s.	7 851,72 Kč	1,3023 %
3	P3	GE Money Multiservis, a.s.	88 131,19 Kč	14,6180 %
4	P4	CETEM ČR, a.s.	56 617,00 Kč	9,3908 %
5	P5	Československá obchodní banka, a.s.	57 881,50 Kč	9,6006 %
6	P6	Raiffeisenbank, a.s.	61 344,24 Kč	10,1749 %
7	P7	Exekutorský úřad pro Prahu 6	7 735,00 Kč	1,2830 %
8	P8	GE Money Bank, a.s.	27 693,10 Kč	4,5933 %
9	P9	CitibankEuropeplc.	253 126,00 Kč	41,9850 %
6	P10	Raiffeisenbank, a.s.	34 639,77 Kč	5,7456 %
10	P11	T – mobile Czech Republic, a.s.	2 651,20 Kč	0,4397 %
Celkem			602 895,72 Kč	100 %

Zdroj: vlastní zpracování dle: Insolvenční rejstřík [online]. Dostupné z:

<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=124353>.

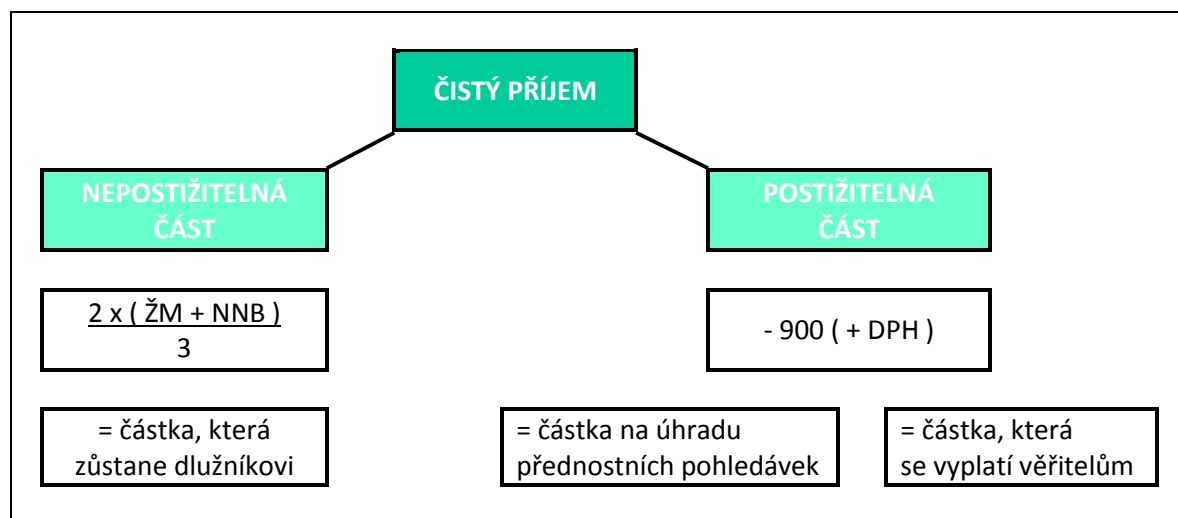
Dne 23. 7. 2008 soud schválil v tomto řízení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Tímto usnesením soud uložil dlužníkovi povinnost po dobu 5 let platit nezajištěným věřitelům částku dle určeného poměru jejich uspokojení (viz Tab. 4.3.1.1), přičemž úhrada první splátky byla stanovena na 1. 9. 2008.

Z příjmů, které dlužník získá v podobě starobního důchodu poskytované Českou správou sociálního zabezpečení, musí kromě měsíční splátky věřitelům, platit také měsíčně insolvenčnímu správci zálohu na odměnu a náhradu hotových výdajů, včetně odpovídající DPH. Vzhledem k tomu, že ČSSZ patří mezi instituce, které neprovádí rozdělení částky mezi věřitele, zasílá dlužník částky na účet insolvenčního správce a ten provede následné rozdělení věřitelům dle stanoveného poměru.

Čistý příjem dlužníka se nejprve rozdělí na nepostižitelnou a postižitelnou část. Nepostižitelná část představuje nezabavitelné minimum, což je základní částka, která nesmí být sražena z měsíční mzdy dlužníka. Tato základní částka dle § 1 nařízení vlády č. 595/2006 se rovná dvou třetinám součtu životního minima jednotlivce a normativních nákladů na bydlení. Životní minimum bylo v roce 2008 až 2011 stanoveno částkou 3 126 Kč, od roku

2012 do roku 2013 pak částkou 3 410 Kč. U normativních nákladů na bydlení, které jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů domácnosti, zaznamenaly od roku 2008 do roku 2013, tedy v době, kdy dlužníkovi probíhalo oddlužení, byl také každoroční nárůst. Od čistého příjmu se tedy odečte nepostižitelná část. Částka, která zbude, tzv. postižitelná část dlužníkovy příjmu se dále sníží o již zmíněnou odměnu insolvenčního správce 750 Kč a náhradu hotových výdajů 150 Kč, a to včetně DPH, protože ustanovený správce v tomto řízení byl plátcem DPH. Tato výsledná částka pak představuje měsíční splátku, kterou insolvenční správce dle stanoveného poměru rozdělí mezi věřitele. Přitom jsou ovšem nejprve uspokojeny přednostní pohledávky, jako např. výživné či dlužné výživné. Tento postup rozdělení čistého příjmu dlužníka je znázorněn na obrázku Obr. 4.3.1.1. Z dostupných zpráv o plnění oddlužení bylo zjištěno, že dlužník splácel během svého oddlužení různě vysoké splátky. Výše splátek se měnila v závislosti na rostoucích každoročních změnách nejen zmíněných ukazatelů, ale také dlužníkovy příjmu, tedy vypláceného starobního důchodu, a dále vlivem zániku vyživovací povinnosti.

Obr. 4.3.1.1 – Rozdělení dlužníkovy příjmu

Zdroj: vlastní zpracování.

Dlužník si po zaplacení poslední splátky podal žádost o ukončení oddlužení. Insolvenční správce dne 28. 8. 2013 informoval v konečné zprávě soud, že zaplacením splátky ze dne 1. 8. 2013, splnil dlužník své povinnosti k nezajištěným věřitelům, kde k této konečné zprávě přiložil také poslední zprávu o plnění oddlužení. Dne 29. 11. 2013, soud svým usnesením osvobodil dlužníka od placení zbytku pohledávek a právní mocí ukončil toto insolvenční řízení. Po celých 5 let dlužník vzorně plnil své povinnosti. Za 60 měsíců zaplatil celkem v oddlužení, při průměrné měsíční splátce 3 493 Kč, svým věřitelům částku 209 592

Kč. Míra jejich uspokojení tak byla více než 30 %, konkrétně tedy 34,76 %. Ke dni 29. 1. 2014 byl pak zápis v rejstříku o insolvenčním řízení dlužníka KSOS 25 INS 542 / 2008 definitivně ukončen.

Vzhledem k nepříznivým okolnostem, za jakých se dlužník do předlužení dostal, lze do budoucna předpokládat, že by se již do nekonečného kolotoče dluhů nemusel dostat. Je otázkou, zda se za dobu oddlužení, naučil lépe hospodařit se svými penězi. Dlužník si bude muset vytvářet určité finanční rezervy na neočekávané výdaje, protože druhou šanci na oddlužení již mít nebude, vzhledem k tomu, že oddlužení je možné využít pouze jednou a ne vícekrát.

Z této případové studie je zřejmé, že do úpadku se může lehce dostat i člověk s vysokým měsíčním příjmem, který má všechny své dluhy pod kontrolou. Člověk ztratí svou práci, připojí se ještě nemoc blízkého člověka, jako v tomto případě, a rázem se v okamžiku vše změní. Je jasné, že oddlužení není pro dlužníka lehké, jak z finančního tak sociálního hlediska. Mělo by se mu však díky institutu oddlužení dostat hlavně psychické úlevy a šance na nový začátek.

5 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo vymezení základních pojmů souvisejících s úpadkem a stanovení způsobů jeho řešení se zaměřením na charakteristiku procesu oddlužení. Zhodnocení příčin a dopadů předlužení. Dále pak provedenou analýzou vyhodnocení oddlužení v praxi. Cíl práce byl naplněn, přičemž k jeho naplnění byla v první části diplomové práce nejdříve provedena obecná charakteristika základních pojmů. Byl popsán vývoj právní úpravy insolvenčního zákona. Popis byl soustředěn zejména na úpadek dlužníků, průběh insolvenčního řízení a způsoby řešení úpadku. Následně byl v této části práce podrobně charakterizován institut oddlužení.

Druhá část byla zaměřena na ekonomický a sociální dopad na dlužníky. Zmíněny byly dostupné statistiky Bankovních a Nebankovních registrů v oblasti insolvenčním návrhů, osobních bankrotů a v oblasti dluhů v minulých letech. Dále bylo poukázáno na příčiny a dopady předlužení, a v neposlední řadě také na preventivní opatření.

Závěrečná praktická část, tedy nejdůležitější část této práce, byla zpracována na základě vyhodnocení analýzy. Nejprve byla provedena analýza ukazatelů zadluženosti, přičemž byly porovnávány údaje o dlužnících v letech 2013 a 2014, vše bylo názorně vypracováno i v podobě grafů. Získané informace byly následně porovnány a vyhodnoceny. Poté byla provedena analýza konkrétního dlužníka v podobě případové studie, kde byl podrobně popsán průběh jeho oddlužení a zhodnocena jeho situace.

Při analýze ukazatelů zadluženosti bylo u celkem 60 dlužníků vedených u Krajského soudu v Ostravě zjišťováno pohlaví, věk, rodinný stav, vyživované děti, čistý měsíční příjem, dar, celkový dluh, měsíční splátka věřitelům, počet věřitelů a očekávané uspokojení věřitelů. Při porovnávání informací z roku 2013 a 2014 byly v některých případech údaje velmi podobné s nepatrnými rozdíly, naopak v jiných případech se lišily více. V úhrnu by se dalo konstatovat, že typickým dlužníkem bude dle šetření svobodná žena produktivním věku, která je bez vyživovaných dětí, s příjmem do 20 000 Kč a s celkovým dluhem 500 000 Kč. Z následné provedené případové studie aplikované na vybraného dlužníka bylo vyhodnocením zjištěno a potvrzeno, že do předlužení se může dostat opravdu každý, ať už to svým zapříčiněním nebo nepřízní osudu.

V této diplomové práci bylo poukázáno na ekonomické a sociální problémy dlužníků v situaci předlužení, kde jediným smysluplným východiskem je oddlužení. Zásadním jištěním

bylo to, že zadlužování je závažný sociální problém naší společnosti. Lidé si nevytvářejí finanční rezervy na horší časy, nejsou schopni odhadnout své dlouhodobé možnosti splácení, mají nedostatečnou finanční gramotnost, a tím pádem si ve většině případů neumějí ani spočítat, kolik je bude úvěr vlastně stát. Před tím než se rozhodneme zadlužit se, je nutné důkladně zvážit všechny okolnosti a hlavně si uvědomit jeden zásadní fakt, a tím je to, že úvěr je dobrý sluha, ale zlý pán. Pokud se přesto zamotáme do nekonečného kolotoče dluhů, je zapotřebí odhodlání a snaha začít situaci řešit. K tomuto poslouží oddlužení, jehož hlavním smyslem je dát dlužníkovi možnost vrátit se do normálního života. Pokud dlužník tohoto řešení využije a vloží do něj všechnu svou snahu, zbaví se doživotní nejistoty z exekucí a může se opět vrátit do běžného života bez jakýchkoli finančních závazků.

Závěrem by bylo vhodné podotknout, že finanční gramotnost, tedy finanční vzdělání a povědomí o financích jako takových je zásadním prvkem v prevenci před předlužováním. Samozřejmostí by mělo být vzdělání v této oblasti hlavně u mladší generace. Základy by měly být vštěpovány již od počátku školní docházky, kdy by základní vzdělání poskytovalo alespoň finanční, ekonomický a právní minimální základ.

Diplomová práce může mít širší využití, vzhledem k tomu, že obsahuje vysvětlení dané problematiky, preventivní opatření a organizace, které pomáhají v této oblasti. Mohla by posloužit např. jako příručka pro občany, kteří se potýkají s finančními problémy.

Seznam použité literatury

Knížní publikace

KISLINGEROVÁ, Eva; Tomáš RICHTER; Luboš SMRČKA a kol. *Insolvenční praxe v České republice v období 2008-2013*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 143s. ISBN 978-80-7400-497-1.

KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2.

KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.

LEIGH, Karen. *Personal Bankruptcy and Company Insolvency*. 3. vyd. United Kingdom: Easyway Guides, 2012. ISBN-13: 978-1847162366.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s. ISBN 978-80-7201-939-7.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

Zákony a vyhlášky

Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, v platném znění

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění

Internetové zdroje

Businessinfo [online]. Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení. 2014. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html#!&chapter=2>

Creditreform [online]. Vývoj insolvenčí v České republice v roce 2014. Dostupné z: <http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>

CRIF [online]. Tisková zpráva, 13/01/2015. Dostupné z: <http://www.crif.cz/Novinky/Pages/Novinky.aspx>

CRIF [online]. Úvěrový Barometr k 30.6.2014. Dostupné z: <http://www.crif.cz/%C3%9A%C4%9B%C3%BD-Barometr/Pages/%C3%9A%C4%9B%C3%BD-Barometr---%C4%8Derven-2010.aspx>

EY 2010 [online]. Nezaměstnanost. Dostupné z: <http://ey2010.mpsv.cz/nezamestnanost/>

EY 2010 [online]. Předlužení. Dostupné z: <http://ey2010.mpsv.cz/predluzeni/>

Hospodářské noviny [online]. GE Money: Insolvenční zákon je dobrý, jen je občas problém se správcí. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-63622870-ge-money-insolvencni-zakon-je-dobry-jen-je-obcas-problem-se-spravci>

Insolvenční rejstřík [online]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=124353>

Insolvenční zákon [online]. Insolvenční právo. Dostupné z: <http://www.insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/insolvencni-pravo.html>

Insolvenční zákon [online]. Insolvenční rejstřík. Dostupné z: <http://www.insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/insolvencni-rejstrik.html>

Insolvenční zákon [online]. Konkurs. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html>

Insolvenční zákon [online]. Průběh insolvenčního řízení. Dostupné z: <http://www.insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/veritel/prubeh-insolvencniho-rizeni.html>

Insolvenční zákon [online]. Úpadek a způsoby jeho řešení. Dostupné z: <http://www.insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>

Kurzy [online]. Nezaměstnanost v ČR, vývoj, rok 2015. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/?G=4&A=2&page=1>

Měšec [online]. Finanční gramotnost na školách. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/pomuze-vyuka-financi-gramotnosti-na-skolach/>

Ministerstvo vnitra ČR [online]. Prevence zadlužování českých domácností s důrazem na sociálně slabé a vyloučené skupiny obyvatel. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prevence-zadluzovani-pdf.aspx

Na dřevo [online]. Býti dlužníkem. Dostupné z: <http://nadrevo.blogspot.cz/2010/08/byti-dluznikem.html>

Poradna při finanční tísni [online]. Druhy poskytovaných služeb. Dostupné z: http://www.financnitisen.cz/druhy_sluzeb.php

Poradna při finanční tísni [online]. Poradna při finanční tísni. Dostupné z: http://www.financnitisen.cz/kdo_jsme.php

Prachatice [online]. Jak vzniká dluh. Dostupné z: <http://prachatice.charita.cz/sluzby-a-projekty/opus-prachatice/klicove-aktivity/dluhova-past/jak-vznika-dluh/>

Půjčky pro nezaměstnané [online]. Dlužník. 2013. Dostupné z: <http://pujckanezamestnani.cz/dluznik/>

Půjčky pro nezaměstnané [online]. Dlužník. 2013. Dostupné z: <http://pujckanezamestnani.cz/veritel/>

Shopy [online]. Bankovní půjčky. Dostupné z: <http://www.shopy.cz/pujcky-on-line/bankovni-pujcky/>

Stop dluhů [online]. Novelizace insolvenčního zákona pro rok 2014. Dostupné z: <http://www.stopdluhum.cz/novelizace-insolvencniho-zakona-pro-rok-2014/>

Ušetřeno [online]. Bankovní vs. nebankovní půjčky. Dostupné z: <http://www.usetreno.cz/bankovni-vs-nebankovni-pujcky/>

Seznam zkratk

apod.	a podobně
a.s.	akciová společnost
atp.	a tak podobně
cca	cirka
CP	cenné papíry
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DD	dlouhodobý
DPH	daň z přidané hodnoty
FO	fyzická osoba
Ing.	inženýr
IZ	insolvenční zákon
Kč	koruna česká
KD	krátkodobý
KSOS	Krajský soud Ostrava
mil.	milion
mld.	miliarda
např.	například
NNB	normativní náklady bydlení
NOZ	nový občanský zákoník
Obr.	obrázek

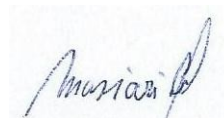
odst.	odstavec
o.s.	občasné sdružení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
písm.	písmeno
PO	právnícká osoba
PS	Poslanecká sněmovna
RPSN	roční procentní sazba nákladů
Sb.	Sbírka
SOS	sdružení ochrany spotřebitele
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
Tab.	tabulka
tzv.	takzvaně
ŽM	životní minimum

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. 4. 2015

.....
Bc. Tereza Masiariková

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Seznam dlužníků 2013

Příloha č. 2 – Seznam dlužníků 2014

Příloha č. 3 – Pomocné výpočty analýzy – rok 2013

Příloha č. 4 – Pomocné výpočty analýzy – rok 2014

Příloha č. 5 – Souhrn výsledků analýzy za rok 2013 a 2014